

ARXIV
D'ESTVDIS
DEL CENTRE
EXCURSIONISTA
DE TERRASSA

ANY I

OCTUBRE - DESEMBRE

NÚM. I - III

ARXIU D' ESTUDIS publicará
entre altres els següents treballs

JOSEP SOLER Y PALET

LES NOSTRES ANTIGA-
LLES AL EXTRANGER

RAMON RUCABADO

ESTUDI MONOGRAFICH DE
LA ECONOMÍA DE TERRASSA

ADEODAT MARCET O. S. B.

UNA EXCURSIÓ
A PEDRAFORCA

ARXIV D'ESTVDIS DEL CENTRE EXCURSIONISTA DE TERRASSA

SUMARI

TEXT:

«Preambul.»

CIENCIES NATURALS

«La Vegetació del Vallés,» Joan Cadevall.

«Les Marietes,» Eugeni Ferrer.

ARQUEOLOGÍA Y HISTORIA

«L' Arqueología en l' Excursionisme,» Josep Soler y Palet.

«Documents inédits,» Josep Ventalló.

«Lauronimia Egarense,» Angel Sallent.

EXCURSIONISME

«Excursió Geològica y espeleològica á Mura y contorns»

Domingo Palet y Barba.

«Memoria del Curs 1910-11,» Francesch Capella.

«Projectes,» A. Galí.

SECCIÓ OFICIAL

GRAVATS:

Una Marieta fig. 1-2-3. — Tall geologic de la cara externa de la cordillera de N. de Terrassa. — Croquis de la Cova de Mura. — Tall de la entrada de la Cova de Mura. — *Festa inaugural*, Sortint de Sant Pere. — Monastir de Ripoll. — Colonia Sedó. — Clot del Moro. — Carrer de Gombreny.

PREAMBUL

AL apareixer per primera volta en el mon del periodisme trepitjant els primers termes de la ciencia, ens creiem obligats a donar raó de la sortida nostra.

Es nostre proposit principal fomentar y encarrilar entre 'ls joves de bona voluntat y els estudiosos que s'apleguen en el Centre Excursionista ab fretura de saber, l' estudi integral de la nostra localitat, especialment en els aspectes natural, historich y folk-lorich, facilitant ab la REVISTA un instrument a proposit pera replegar, fer a conèixer y arxivar com un tresor patri preciosissim, tot lo que s'investigui, y utilisant-la ensemps pera trasmetre a las inteligencies mes humils, noticies y coneixements que 'ls siguin utils per llur edificació personal y fins per contribuir als estudis que pretenem arxivar.

Aquesta feina de recullir y catalogar tot lo que enclou la localitat, escorcollant y resseguint ab ull científich lo mes recondit y minuciós, tant en lo que's refereix a les ciencies naturals com a l'antropologia, anotant y ordenant els fets, objecte després de grans induccions reveladores de veritats, es una tasca d' alta civilització que 's va realisant en tots els païssos avensats per resoldre de debó els grans problemes vitals de la rassa humana; per aclarir punts hipotétichs de les ciencies, per refer verdaderament l' historia dels pobles y sobretot per posarse en situació de domini absolut dels dons inagotables de la natura, en profit, mes que tot, de lo que significa producció, treball y riquesa.

Mes en la nostra terra aquesta acció no ha passat

gairebé del treball inedit y personal d' uns quants iniciats y per aixó, ara que s'intenten grans obres científiques per sintetisar la nostra cultura fins avui y esperar-la a la lluita al costat de las demás nacions europees, cal activar la feina modesta y ignorada de recullir datos, de cooperar al aplech de material que 's necessitará dintre de poch si 's volen dur a terme les obres esmentades.

A mes del valor intrinsech de la acció que 'ns proposem, no cal ponderar l' eficacia educativa y cultural que ella tindria entre nosaltres y com entraria de ple en els anhels d' aquest planter d' excursionistes modestos, sí, pero fervorosos y animosos y conscients dels debers que un excursionisme formal y patriotich imposa. No mes ab aixó n' hi ha prou pera no tenir per inutil ni esteril la publicació d' uns anals o ARXIU que han de ser un llas d' unió y un estimul poderós pera seguir endevant la serie interminable de treballs que cauen en la jurisdicció, podriem dir, dels Estatuts d'un Centre tan simpátich y que tan promet ja.

Excursionisme es investigació, es curiositat per l' historia dels llocs, coses y persones, y es voler explicar-se molts fenomens naturals y geográfichs; es la mateixa geografia y el coneixement racional de les coses que la terra produeix y conté.

Aqui a Terrassa per sort s' arrepleguen homes de penetració y competencia en alguna de les branques de les ciencies y belles arts, que, ab gust y verdader entusiasme, contribuirán a la difusió popular d'aquets coneixements pera fomentar la formació dels joves y esperar-los al estudi verdader: será la publicació el medi apropiat pera traspasar l' herencia d' aquets homes

abnegats a la generació novella, qui adquireix la responsabilitat y la gloria de fer-la creixer.

En altres termes y per que 's compregui ben aviat un dels principals fins de la trascendental campanya que 'ns emprenem; tenim *colegi*; ens trobem ja en possessió d'una petita existencia científica y plens d' anhel's pera desenrotllar enfront del gran camp d' investigacions, verge encara, de la nostra localitat, y volem formar *escola* fent a saber als altres lo que es la nostra regió perque ab el nostre esfor's de fills siga honrada y estimada per tothom, y al afirmar aixis la nostra existencia pretenem que naixi un estret lligam de germanor en mitj d' aquest nostre poble que ha de cooperar en la nostra tasca y al qual ens dirigim ben amorosament.

El plan de la publicació será senzill. En ella a mes de la part oficial del Centre que l'edita, hi haurá seccions de Ciencies Naturals, d' Arqueología, d' Historia, de Filologia, de *Folk-lore*, de Varietats, de Crítica y Revista de Revistes, y altres que entren dintre lo que constitueix la vida y el desenrotllo de la localitat nostra en els dos aspectes: natural y antropológich. Aquestes Seccions serán presidides per personalitats terrassenques tan reconegudes com son els senyors Cadevall, Palet y Barba, Soler y Palet, Sallent, Ferrer, Elias, Galí, Ventalló y Llongueras, que porten en ells mateixos la garantia de la serietat y importancia de lo que s'inserti en el nostre Arxiu.

Després d' aixó no hem de fer mes que llensarnos a la feina ab totes les nostres forces y encomanar els resultats definitius a la cooperació y simpatia dels nostres companys en la premsa y en l' estudi, y dels nostres conciutadans, als quals dediquem la obra.

CIENCIAS NATURALS

LA VEGETACIÓ DEL VALLÉS

DE totes les antigues vegueries de nostre Principat, poques n'hi ha de tan típiques y naturals, pels elements que la determinen, com la *comarca vallesana*. Y com que *al Vallés tot hi es*, segons resa un proverbi popular, adhuc prescindint de l'ingeni y laboriositat de sos habitants, que l'han convertida en una de les mes hermoses y prósperes de Catalunya, en ella hi vessá a mans plenes els seus dons la pròvida Naturalesa.

Estesa, d'orient a ponent, desde 'l Tordera al Llobregat, y, de nort a sud, desde les montanyes de Berti al pich de Sellechs, dintre l'ample espay de 1350 kilòmetres quadrats, que aproximadament compren, s'hi troven les produccions naturals mes riques y variades. Y no altra cosa podia succeir, donada l'excel·lent diversitat de ses condicions climatològiques, determinades per les diferencies d'altitut, esposició, temperatura, humitat, naturalesa petrogràfica del terrer y accidents oro-hidrogràfichs.

Aquesta diversitat, que implica una diferent actuació en els agents físichs, debia trascendir a totes les manifestacions vitals y, singularment, a sa vegetació, objecte d'aquest article.

Per aixó apareixen als arenys del Besós y Llobregat que, a Montcada y Papiol semblen assentats sobre la mateixa platja, plantes propies del litoral, idéntiques a les que enfonzen llurs arrels en els sorral marítims. En cambi, en els enlairats cims del Sant Llorenç y del Montseny, que assoleixen, respectivament, una altitut de 1130 y 2000 metros, esclaten ab tota la magnificencia de llurs colors una munió de flors d'especies pirenaiques y alpines.

En aqueix vastíssim y marcat desnivell pren la vegetació diferents graus de desenrotll y la mes variada tonalitat en sa gamma cromática. Espléndida i exuberant en el bosch obscur y atapait de de ses valls y vessants del nort, passa pel vert alegre de sos prats gemats fins el erm grisench que clapeja els seus cims, collets y serrallades. Tendre, suau, de formes grácils als llochs frescals y regalats, propers als rius y torrenteres, es y torna rústega, aspre y resistent prop les soleyades roques pinyolenques o pissarrores que formen les altures. Y en els xaragalls que l'abarranquen, en les esclètxes y replechs de ses montanyes y en quiscuna de ses eminencies y

depressions es troven tresors botànichs y presenta *facies* propia la vegetació per lo intensament diversificada. No es, donchs, gens estrany que la vegetació espontània del Vallés arribi aprop de 2.000 especies, es a dir a la meitat aproximadament de la nostra riquíssima Flora Catalana.

Pero la Flora del Vallés ha sofert en el transcurs d' alguns anys petites modificacions que desde 'l punt de vista fitogràfic no careixen d' importancia. Per una part, l' importació de *materies primes* pera fins industrials ha donat lloch a l' introducció d' especies exòtiques que, no solament s' han naturalisat aquí, sino que s' han multiplicat ab tanta profusió que no tardarán a constituir, pera certs cultius, una veritable plaga. Aixís està passant principalment ab algunes graminies procedents d' Amèrica o de l' Asia. Lo mateix pot dirse d' un *frare* (*hierba tora*) paràssit del cardó y nou pera Catalunya, que aquest any descobrirem ab abundancia pels voltants de Sabadell, ahont aniquila aquella excelent *carda natural* que, pera determinats usos, es ben sabut que no s' ha lograt pas substituir fins avuy per les cardes mecàniques.

En cambi la tala y roturació de boscos impliquen l' inevitable desaparició d' especies silvícoles que sota els arbres troven ombra, abrigh y demés condicions pera llur existencia. Per aquest motiu ha desaparegut dels boscos pròxims a Montcada una preciosa orquidea, digne d' ocupar lloch preferent en els jardins, que quaranta anys enredera 's trobava allí com objecte de gran valor científich y d' extraordinaria bellesa. Altre tant podriem dir d' algunes plantes crítiques que pochs anys atrás vivien prop de Tarrassa.

Y ja que de boscos parlém, no s' ocultará, segurament, a les persones de bon criteri que, si la ciencia deplora la devastació d' aquells, sobre tot a la regió montanyesa, sensible es també llur destrucció desde 'l triple punt de vista higiènic, social y econòmic, cosa que, tot y essent de sentit comú, semblen desconèixer esperits ruins, tota vegada que no 's pot racionalment atribuir a causes fortuites la multitud d' incendis que aquest estiu han devastat tants y tants boscos.

L' exploració fitogràfica del Vallés demostra la desconsideració, ignorancia o negligencia d' alguns autors que poguent trovar en ell y en tota la terra catalana magnífichs exemples pera ilustrar un estudi seriós de la ciencia de les plantes, cregueren preferible acudir a models y tipus forasters, per trovarlos consignats en obres estrangeres. Entre 'ls molts cassos que podriam aduir bastará citar-ne un, referent a la geografia botànica.

No es comú trovar una montanya en que les *zones* de distribució vegetal se succeixin d'una manera gradual, al ensemps que ben marcades. Per aquesta rahó es freqüent, o no citar cap exemple, o mencionar una montanya de la vehina república. Y no obstant, el nostre *Montseny* es un exemplar típic de distribució vegetal, ahont desde la falda al cim, apareixen manifestes cinch *zones botàniques*. la de l'*Alzina surera*, la del *Castanyer*, la del *Faig*, la de l'*Abet* y la de les *plantes pirenaïques y alpines*. ¡Quant convindria estudiar lo que ab tanta munificencia y profusió 'ns posá Natura dintre de casa!

JUAN CADEVALL.

LES MARIETES

TOTHOM coneix els xamosos escarbatons que porten aquest nom. Rojos, negres, grochs, ab taques negres, rojes, grogues o blanques, corren per les branques de les plantes ahont s'hi congria el pugó, terror dels pagesos.

El poble, com si conegués llur acció benefactora els ha batejat ab noms ben escayents: *Marietes*, *Vaquetes de la Mare de Deu* en nostra Catalunya, *Vaquitas* ó *Coquitas* de la Virgen, en terra castellana; *Herrgotts Schäfen* (bestioles del bon Deu) *Marienkäfer* (escarbats de Maria) *Marienküh*, *Marienkühchen* (vaca o vaqueta de Maria) *Sonnenkälbchen* (vadellets del Sol) *Himmelskühe* (vaques del cel) a Alemanya; *Ladybird* (aucell de la Verge) a Anglaterra, *Bêtes au bon Dieu* (besties del bon Deu) a França etz. etz.; però el mateix poble, desfent ab ses actes aqueixa simpatia que sembla existir, se converteix en lo perseguidor implacable dels bonicois animals suposantlos complix del pugó que li malmet les cullites.

Son, en realitat, les Marietes culpables? Son, al contrari, nostres aliades? Aixó es lo que anem a veure.

Agafém una Marieta y posemla sobre una branca en la que hi sembrém un nombre determinat de pugóns, tapantla ab un vas de vidre; als pochs dies aquestos haurán desaparegut. Per ahont?—Com? Senzillament menjats per la marieta.

Aixó ens explica el perque allí ahont hi ha aquell perjudicial insecte hi voli, tot seguit, la Marieta a cumplir la missió que te encomenada de mantenir l'equilibri entre eixos animals destructors y les plantes que son llurs menges.

Una pomera s'omple del terrible pugó llanut, veurém desapareixer ses fulles y quedar el pobre arbre com en ple hivern, però ve la guardia civil animal y els malfactors se troven perseguits, destruïts y anorreats depressa. L' arbre torna a treure fulles y se salva sa vida.

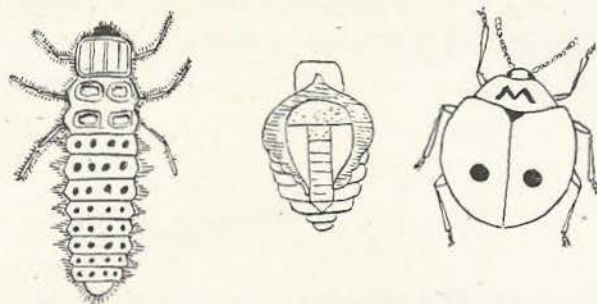
Devem fer no obstant excepció de tres especies que no son ADE-FAGS ó sia menjadors de preses viventes, y que s'alimenten de vegetals; mes de tres, sols una es perjudicial als camps de aufals; les altres dues ataquen a plantes que no tenen cap valor.

Y no sols devoren el pugó de les plantes, sinó que fins s'atreveixen ab altres animals majors y aixis veyém la comuníssima *Marieta de 7 punts*, (*Coccinella septempunctata*) devorar els ous, orugues y nimfes de les orugues del fe: la *Marieta* tacada (*Megilla maculata Guer*) la convergenta (*Hippodamia convergens Guer*), abdues dels Estats Units, se donen com enemigues naturals del escarbató de la esparra-guera. Se diu que la ja citada *Marieta de 7 punts* devora també les larves del escarbató del lliri de Sant Antoni (*Crioceris lilii*) y fins Bengtsson arriba a dir de la *Marieta de taques llargues* (*Mysia oblongoguttata L.*) y la *ullada* (*Anatis ocellata L.*) que s'alimenten, també, de la oruga procesonera, que tants perjudicis porta als boscos.

Be es veritat que Weise posa en dubte eixos extrems, pero d' altres autors com Schröder, Meissner, Marlatt, que han criat eixos animalons, han pogut comprovar que en alguns casos fins son caníbals devorantse entre si les larves o destruint a les d'altres especies de marietes menys fortes, y s' ha ben provat que les *Cochinilles*, eixa plaga dels arbres fruiters, es devorada y destruïda per les marietes.

L' ausili d' aquests petits coleopters, es gros? es important? Aixó es lo que veurem en eix senzill treball, per lo que estudiarem primerament llur vida.

Una marieta naix d' un ou. Al sortir l' animaló no s'assembla en res al ser elegant que coneixem, es allargat ab grosses y llargues potes (fig. 1). En eix estat qu' es diu *larva* hi está mes ó menys temps segons la especie a que pertany, canviant de pell algunes vegades, ab les corresponents dormides, fins que va a fer el cambi definitiu o sia pendre la forma de noces o *imago* (fig. 3) que tots co-neixem, pera lo que se tanca en una nimfa (fig. 2) y al cap d' alguns dies surt per acoplar-se y pondre els ous dels que n' han de sortir els seus fillets.

Alguns d' aquests, amagats sota la escorsa d' algun arbre, podran deslliurarse dels frets del hivern, y al arribar a la primavera tornarà á pondre acomplint el cicle de vida.

Suposém are una *marieta roja ab dos punts negres*, femella, tan comuna al nostre terreny, qu' ha pogut passar l' hivern.

Aquesta marieta pondrà a la ratlla d'uns 200 ous, dels que suposarém per no exagerar, que sols ne naixen 100 larves, qu'als pochs dies (de 5 a 8) veurém com corren per les branques carregades de pugó, sofrint després 4 mudes, que, segons les esperiencies de Burgess duren:

Ab la primera pell de 6 a 10 dies—terme mitj—8 dies.

Ab la segona pell de 4 a 6 » » 5 »

Ab la tercera pell de 2 a 9 » » 6 »

Ab la quarta pell de 6 a 14 » » 10 »

y com segons el mateix autor mengen en dits dies 6,7,23,y10 pugons respectivament cada día, resulta qu' en eixa primera fase de la seva vida haurá destruit 321 animalons i en total, totes 100, uns 32100.

Avants de sortir en estat de *imago*, com ja hem dit, estarà uns dies parada en forma de nimfa en els que no menjará res y als 6 o 9 dies sortirà la *imago*, ab fam, que exigirá 10 pugons diaris per apagarla lo que donarfa una cantitat de animalons destruïda, molt grossa en els 14 mesos de vida que tenen, si el fret no les atuia al hivern.

Suposem que sols per 5 mesos pot correr y menjar o sia durant uns 150 dies, lo que dona un total de 1500 per cada una, en total per les 100 uns 150,000 pugons destruïts.

Entre aquestes 100 marietes n'hi haurá, quant menys, 50 femelles que pondrán també uns 200 ous y suposem que sols naixen larves de la meitat d' ells o sia en total 5,000 larves que en eix estat destruirán 1.605,000 pugons,y en el estat d'*imago*, suposant sols tres mesos per correr, avants dels frets del hivern, o sia en 90 dies, menjarán 900 animalons cada una y les 5.000 un total de 4.500,000.

Resumint la generació d' una marieta; en un any haurá destruit:

Primera generació de 100 marietes, estat de larva.						32.100
Id.	id.	id.	id.	id.	imago	150,000
Segona generació						larva. 1.605,000
Id.	id,	imago,	.	.	.	4.500,000
Total.						<u>. 6.287,100</u> pugons

destruits com diem per una sola marieta que s' haurá pogut escapar dels cru dels frets del hivern, dels animals insectívors o dels... homes ignorants. Notis be que no hem pres com a model ni la mes ponedora, puig especies hi han que arriben a pondre fins a 400 ous, ni les de mes rapit desenrotllo, donchs sols hem pres una que presenta dues generacions al any, quan n'hi ha qu'en tenen cinch, ni la mes gurmanta, ja que la marieta de 15 punts, destrueix respectivament en els quatre estats de larva 51, 55, 107 i 303 pugons y 90 en el d' imago.

Vegin donchs nostres agricultors com aquestes bestioletes degudament protegides podrien salvaguardar moltes de nostres cullites, estant el remey a la nostre ma, pero el despreciém y l'anorreém per la ignorancia.

No passa pas lo mateix per tot arreu, y sinó aquí tenim els trevalls fets als Estats Units pera la introducció en aquell pais americá de la *marieta semblanta* d' Asia y Europa, (*Chilocorus similis Rossi*) y de les Marietes de la Australia (*Vedalia Cardinalis*, *Muls Oreus Chalibaeus Rossi*, y *Rhizobius ventralis*) ab el fi de destruir la perjudicial (*Icerya Purchasi*) *cochinilla* que destrueix els taronjers y llimoners, encara que per desgracia hagin sortit fallides les esperances d'aclimatació. Italia també ha seguit aquet camí en ses tentatives.

¿Y nosaltres? Per nosaltres la Ciencia natural es sols motiu de burla y fins fá superhome el vantarse de desconèixerla y com que no es possible se puguen treure fruits no sembrant primer, deurém seguir en mitj de la ignorancia y del atraç en la Agricultura y en la curació de les plagues y malures, fins que una altre generació mes instruida y menys orgullosa vulgui estudiar el senzill insecte o la planta mes humil pera treure 'l profit que d' ella s'en pot esperar.

Seguí nosaltres, despreciant el que dirán, nostra tasca de ilustrar al poble y, com a primera lliçó, en lo nombre prop vinent de ARXIU D'ESTUDIS donaré a coneixer les marietes mes comunes en nostra terra catalana.

EUGENI FERRER Y DALMAU.

ARQUEOLOGIA Y HISTORIA

L'ARQUEOLOGÍA EN
L'EXCURSIONISME

FA mes de trenta anys, quan encara vivien les dues benemèrites Associacions d' Excursions de Barcelona, hi havia a Catalunya un estol de complerts excursionistes que resseguien totes les encontrades de la nostra terra, afanyosos de descobrir tots els seus secrets, les desconegudes belleses atresorades en son si, fossen de la Naturalesa, fossen obra de la ma del home. Ab tot quasi podriem dir que de preferencia s'interessaven, els nostres entussiasstes y infadigables excursionistes, per les deixes dels antichs artistes catalans. Ab el patriotich anhel de retornar a casa pera posar, enorgullits, als ulls esmortuits de la nostra gent els fruyts de ses investigacions tot dientlos: Ja la veyeu la riquesa d' art que tenim dins nostre casal, sense sospitarho sisquera els mes illustrats; aneu per aqueixos mons de Deu, visitant els temples y monestirs, palaus y castells, runes y mes runes, arxius, y biblioteques, tot famós, tot conegut de tothom: mentre passeu de llarch devant dels monuments de la antigüetat que tenim escampats y oblidats a casa nostra: fins moitíssims de vosaltres ignoreu les belleses arqueològiques que'l vostre poblat hostatja, les riqueses artístiques que contenen les iglesies propries, el caudal historich dels nostres arxius y biblioteques. De les gents *enfeinades*, que 'ns rodejen, no cal parlarne, aqueixos d' un cap de dia al altre, tenen sempre *feina*; fins quan vaguen, fan *feina*, per aixó no 'ls vagu may, quan se tracta d' interessarlos pels bells afers de l'esperit. Als humils no cal culparlos: respiren l'ambient dels poderosos.

Ressorgidora obra fou la que platónicament emprengueren aquells entussiasstes y vidents fundadors y continuadors de les dues susdites Associacions d' excursionistes fins que 's fongueren en l'actual prestigiós Centre Excursionista de Catalunya. A ells se degué l' amor despertat a la nostra terra pera son passat artistich. Sense la seva primera empena, no coneixeriem potser encara tot el patrimoni d'art que de segles y segles ens ha sigut llegat. Les conservacions y

restauracions dels venerands monuments nostres, de la tasca d'ells deriven; l'estudi del art antich de Catalunya, que s' ha anat fent dins dels treballs històrics, arranca de l' iniciació d' aquells precursors, ja que en la seva atmósfera 's formaren, y estengueren son camp d'acció, 'ls Balaguer y Merino, Aulestia y demás aymadors de l' Arqueología catalana; uns ja morts com aquells historiadors, y altres, conreuant encare avui, ab el mateix ardor de la joventut, aital complexa rama de l' historia. Els Museus y coleccions que s' han anat formant molt han degut també a les indicacions dels nostres primers excursionistes. El malhaurat Osona, en fi, ha desbrossat, ab ses Guies, els camins empresos després per tota mena de escorcolladors dels nostres indrets y recons curiosos.

Cenyintnos are solsament a lo que mes aprop ens interessa, ne tenim un exemple a casa de lo que al Excursionisme d'allavors, deuen les nostres arts antigues. Ens referim a la consolidació del temple de Sant Miquel de Terrassa (no parlém aquí de restauració, qu'es prou sabut y dit que fou desgraciada) de qual monument tal vegada ja no s'en resaria, sino hagués mitjansada la sollicitut d'aitals excursionistes, els quals conseguiren interessar al Diocessá, al Rector y parroquians y als *amateurs* després de les »Breus noticies sobre les esglesies que existeixen en la antigua Egara, avui dita Sant Pere de Tarrassa», publicades per en Román Arnet en el volum primer de les «Memorias de la Associació Catalanista d' Excursions Científicas» y de «Les antigüetats de Terrassa», que, formant part del «Album pintoresch monumental de Catalunya» doná a llum l' any 1878, el nostre ja perdut compatrici en Pere A. Ventalló.

«El Centre Excursionista de Catalunya», en sos primers anys, funcioná encara sots l' influencia del esperit que animava als socis de les desaparegudes Associacions d' excursions. Mes tart y paulatinament, aná destacantshi en aquell, una altra afició ben pronunciada: la de la excursió per l'excursió, ab l' atractiu de la molta terra seguida, ab l' alicient de l'ascensió a les grans altures y consegüent goig dels horitzons esplendits, tot sumant metres y mes metres sobre 'l nivell del mar, com ara'ls autos volen fer mes y mes kilómetres per hora. No cal ponderar lo molt y bo que han conseguit, baix aquest nou punt de mira, 'ls moderns excursionistes, pel progrés de la geografia especialment; les magnífiques guies del actual y insubstituible president, el mil voltes benemerit Cessar A. Torras, han sigut fruit ben ufanós de la tendencia esmentada, que ha resultat un auxiliar poderosissim, are de las ciencias naturals, are del comerç y de l' industria patries.

Empró ¿hi ha guanyat en la mateixa proporció l' arqueologia de la nostra terra, com era d' esperar ab lo que tots els coneixements artistichs y arqueologichs han avensat desde 'ls temps dels primitius excursionistes? La major part dels actuals passen per devant de les antigüetats conegudes, y lo que es mes sensible, de les inédites, sense fixarhi complertament l'atenció y molt menys la máquina: hala, hala, amunt, amunt sempre; cap a batre 'l record de les altures: y no poques vegades pera poguer repetir, com una llista obligada, 'ls turons y afraus, monts, llachs y congestes que desde tal o qual cim s' oviren, y ja admiraren la majoria dels companys de Centre.

Cal fer constar, no obstant que a la fi's percatá aquella Associació, de la qual tinch a honor formarne part, de la necessitat d'aprofitar del tot les excursions, agermanant el gust per les hermosures de la Naturalesa, ab el de les belleses del art retrospectiu que hostatjen les comarques catalanes, a qual efecte fa poch va crearshi una secció arqueológica presidida per l' antich conreuador de l' esmentada ciencia, l' infadigable professor de la mateixa en el propri Centre Excursionista en Casades y Gramatxes.

¿Reixirá aquest entussiasta company en la tasca que li comanarem, els que solicitarem la creació d' aytal secció, considerada de vera importancia per nosaltres y subsegüentment per la Junta Directiva? Deu ho fassi.

Mes siga lo que 's vulla, no volem deixar la ploma, sense endressar en aquest sentit, un prech als compatricis que constitueixen el simpatic y patriotich «Centre Excursionista de Terrassa», ço es: que no descuidant pas l' estudi que ab molt bon acert han emprés, de la quasi inédita Espeleologia de la nostra comarca, que providencialment conté l' hermosa montanya de Sant Llorens del Munt, tan apte pera aytal mena de curiosissimes y científiques observacions, ni la geología dels nostres voltants, mostrada pel peritissim Palet y Barba, ni la botánica a que 'ls inicia l' amorós y eminent Cadevall, espremin també tot el such de la riquesa artística que trovin al llarch de ses excursions fins avuy tan profitoses, anotant tot quan els hi ofereixin les nobles construccions de les passades centuries; els restes del art antich que en elles s' hi ostentin; les joyes, pintures, escultures, indumentaria y manuscrits y estampes que's guardin en temples y sagristies, en les biblioteques y arxius publichs y particulars, tot quan en fi impliqui algun interés pera l' artista, historiador o arqueólech. L' apunt, el dibuix y la máquina fotogràfica, no han de parar en uns o altres, mentres l' ocasió 's presenti.

Y aixis es com la vostra missió será ben acomplerta, alcançant

pera la vostra Associació el prestigi de les societats integrals excursionistes.

Per la nostra part, hi apuntarém la nostra feble espatlla, coo-perant desde aquestes planes a n'aqueixa obra comuna de divulgació y reconstitució del llegat artistich dels avant-passats de nostra mare Catalunya. Y qui mes hi sápigam, que mes hi diga.

JOSEP SOLER Y PALET.

DOCUMENTS INÈDITS

RECOLLITS PER L'HISTORIAYRE EN JOSEP YENTALLÓ VINTRÓ

Per lo bon govern del terme de Matadepera

Pregó del Balle Anthoni Rubert aprobat per lo Senyor Rey Felip

16 Agost de 1620.

ARA hojats á tothom generalment queus notifiquen y fan á saber de part del honorable Anthoni Rubert per la S. y R. M. Balle de la parroquia y terme de St. Joan de Matadepera, que ab veu de la present publica crida lo dit honorable Balle des del dia present en avant totes y qualsevols persones que per los Balles sos predecessors, sien guiats en dita parrochia y terme de qualsevol manera, revocan dits guiatjes en tal manera, que de aquells los dits guiatjes nos puguin valer ni alegrar en cosa alguna y ab tenor de la mateixa publica crida ratifica y confirma totes y qualsevols cridas, emparas, manaments, quisions, sentencies fermes de drets y treves en la Cort del dit honorable Balle fetes fins la present jornada las quals no entenen derogar en manera alguna.

Item com Nostra Relligio Christiana principalment sia obligada en la veneratio de Deu Nostre Senyor y de la gloriosa Sancta Maria mare sua, advocada nostra y dels Sancts, per ço lo honorable Balle, diu, notifica y mana, que no sia persona alguna dins dita parrochia y terme de Matadepera, que presumesca

jurar ó renegar de Deu, ni de Sancta Maria ni dels Sancts y Sanctes, ni altres juraments ó renechs enormes, sots pena de tres lliures, per quiscun ó quiscuna vegada que será contra fet, aplicadora dita pena en tres yguals parts, la una al dit honorable Balle l'altre á la obra parrochial de dita Parrochia y la tercera al acusador y además de dita pena los será clavada la llengua ó assotats publicament á arbitre del dit honorable Balle.

Item que no sia persona alguna que de aquesta hora al devant gose ni presumesca dins lo dit terme y parrochia cassar perdius, francolins, conills, ni altre qualsevol genero de cassa, axi ab gossos, reclams, agranalls, filats, calderó, arreus de asse ó arquet, llasseres, ni altre qualsevol modo de enginys sots pena de perdre los arreus y de tres lliures per quiscun y quiscuna vegada que será contrafet, aplicadores, lo ters al acusador y las restants ditas parts al dit honorable Balle revocant totas y qualsevols llicencias donadas iins la pre-sent jornada per los Balles sos predecessors.

Item que no sia persona alguna que gosse ni presumesque aportar pedrenyals, arcabussos, scopetes, ni altres armes de foch en la plassa pública de dita parrochia, ni en altres parts de dit terme ahont haja balladas ó altre aplech de gent, sots pena de Deu lliures y altres penes per Constitucions, crides y edictes reals apposades las quals vol haver assi per expressas.

Item que no sia persona alguna que per dita Parrochia y terme, gosa ni presumesque aportar dagas, stocts, ni punyals que tingan mes de un palm y un quart de fulla, sots pena de tres lliures y de perdre las armas y estar en la presó á arbitre de dit honorable Balle.

Item lo dit honorable Balle diu y mana que encontinent que bregues, remors ó delictes se seguirán que los qui ó veurán, hajan de posar *só de viafós* y perseguir y continuar aquell y perseguir los malfactors ab ses armes fins atan los matlfactors sian presos y posats en mans de la Justicia y los qui lo dit *só de viafós* oyrán hajaa de rependrer y continuar aquell, sots pena de tres lliures, per quiscú ó quiscuna vegada que será contrafet. aplicadores lo ters al acusador y lo restant al dit honorable Balle.

Item. com la ociositat sia causa de molts vicis y mals, per só lo dit Honorable Balle, diu, notifica y mana, que no sia nin-

gún treballador, ni altra persona que no tinga casa ni habitació certa en lo dit terme de Matadepera, que de aquesta hora en avant, gose, ni presumesque, estar ni habitar en la dita parrochia de Matadepera sens treballar en ella de tres dies, sots pena de ser punit y castigat per vagabundo conforme les crides y edictes Reals fetes per lo Excm. Senyor Lloctinent y Capitá general les quals vol haver assi per expresas.

Item, que no sia persona alguna dins dita Parrochia y terme de Matadepera, que gose ni presumesque donar lloch ni consentir que en sa casa se jugue de nits á ninguna manera de joch, sots pena de tres lliures per quiscú ó quiscuna vegada, axi per lo amo de la casa, com per los qui jugarán, aplicadores per la tersa part al acusador y las restants duas parts al dit honorable Balle y si alguns jugadors se posarán á jugar en alguna casa de dit terme sens llicentia del amo, que lo amo de casa ó haja de denunciar al dit Honorable Balle en pena de sis lliures, en la dita forma aplicadores,

Item, que ninguna persona gose ni presumesque jugar en dit terme en tota la Quaresma á ninguna manera de joch, ni fora de la Quaresma mentres dirán los Officis Divinals, en pena de tres lliures aplicadores per la tersa part al acusador y les restants duas parts al dit honorable Balle.

Item lo dit honorable Balle diu y mana que encontinent que sentirán repicar la campana á *via fós* ó somatent, tots los que son pera aportar armes hagen de acudir incontinent en la Plassa de Matadepera ab les millors armes que tindrán pera perseguir lo somatent ó só de *via fós* en pena de tres lliures per quiscu ó quiscuna vegada que será contrafet, aplicadores al dit honorable Balle y que ningú puga enviar per al Somatent persones menors de vint anys, que sian pera aportar armes y perseguir als malfactors sots la dita pena.

Item lo honorable Balle diu y notifica que tothom tinga per nuncio á Barthomeu Quells al qual hagen de assistir y valer en tots cas que menester sia com al dit honorable Balle y ningú les gose fer resistencia, sots las penas de drets statuhides.

Item, lo dit honorable Balle diu, notifica y mana, que no sia persona alguna que gose ni presumesque jugar á ninguna manera de joch dins lo dit terme y parrochia, sino en la Plassa pú-

blica en pena de tres lliures aplicadores per la tersa part al acusador y las restants parts al dit honorable Balle, ni tampoch en la Plassa sens llicencia,

Item, que no sia persona alguna que gose furtrar, ni aportar-se de propietat de altre llenya, fruyta, ortalissa de qualsevol manera en pena de tres lliures partidores per tres iguals parts, una al dit honorable Balle, l'altra al amo de la terra y l'altra al acusador.

Item que no sia persona alguna que gose ni presumesque posar ma á daga, spasa, punyal, pedrenyal, ni altre arma contra de altre persona en pena de deu lliures per quiscu ó quisquena vegada que será contrafet.

Item que cada hú en ses encontradas haja de tenir los camins reals y corribles en condret de manera, que per ells se puga passar sens que los caminants y animals passen perill de mal, conforme la comoditat en pena de tres lliures.

Item que ningú puga posar bestiar de ninguna especie en camps quehi haja sembrats ó garbes, ni en vinyes, olivars, ni en altre malifeta en pena de tres lliures de dias y de sis lliures de nits, aplicadores en tres iguals parts, la una al honorable Balle l'altra al acusador y l'altra al amo de la propietat = *Testis* Bernat Muntada, Jaume Solá y Jaume Vinyes, pagessos de Matadepera.

LAURONIMIA EGARENSE

I

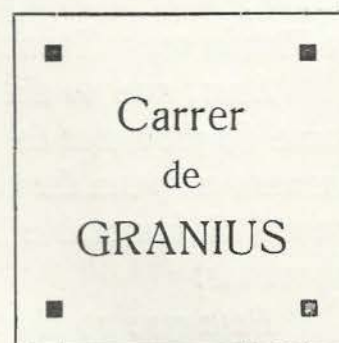
CARRER DE GRANIUS

AL districte primer d'aquesta Ciutat hi ha un carrer curtet que porta el nom d' un personatge historich d' alguna importancia local.

La lloseta diu aixís:

y hauria de dir

Se veu posada a l'esquerra, al n.º 1 y al 27, última casa. Per la dreta arriba el carrer al n.º 34 (parells).

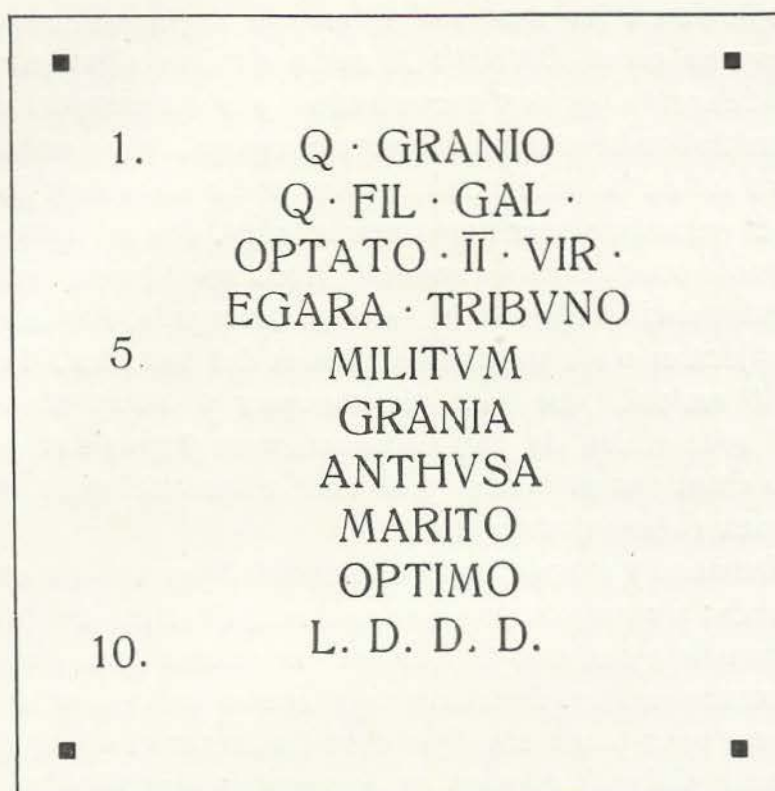
S'hi entra per la *Rambla de Egara* (vulgo *cauce* de la Riera del Palau), y la sortida es pel carrer de *Arquimedes*, en memoria del celebrat matemàtic de Siracusa o Saragossa de Sicília.

La ortografia que donem es la epigràfica romana, qu'es la que ha de prevaleixer y ha de ser respectada en el retol oficial.

Q. GRANIUS es nom de persona o *nomen* (*Quintus* es el prenom—*praenomen*), que's troba també en grec: GRANIOS, usat per Plutarchus (50-120 baix Trajanus).

La forma romana o llatina es la que'ns presenta la llosa o làpida que hi ha a *San Pere de Tarrassa* a l'iglesia antiga de *Santa Maria*.

Emili Hübner porta la inscripció en el *Corpus inscript. latin.* 1892, immediatament després de l'altra làpida que tenim a la mateixa iglesia; dient: *Eodem loco*, al lado izquierdo del altar consagrado á Ntra. Sra. de la Esperanza (Risco). Porta la inscripció el n.º 4495. Aquí la posem també nosaltres, perquè no hi ha altre monument ni document ahont se puga basar aquesta nomenclatura de que avuy parlem.

ANGEL SALLEN Y GOTÉS.

EXCURSIONISME

EXCURSIO GEOLÓGICA Y ESPELEOLÓGICA A MURA Y CONTORNS

EL medi que, sens dupte, mes eficacia ha donat al excursionisme es la resenya escrita de les excursions, y millor si es acompanyada de la ilustració gràfica.

En els primers temps de l' excursionisme català, quant l' estudi de les comarques y localitats de la nostra terra era arreu verge encarregar, sigui reglamentari en les entitats excursionistes, qu'en tota excursió oficial se nomenés pels que la feyen un secretari, qui ab el recull de les observacions y apreciacions que cada hu fes, segons les seves aficions o competencia había de redactar una detallada ressenya o

acta que 's llegeix en les sessions setmanals reglamentaries y 's publicava després en el *Butlletí*. A mida qu' han sigut estudiats y ressenyats diferents llocs y encontrades, y al ensemps ha estat més intensa y multiplicada la feina del excursionisme, pera evitar repeticions, sobre tot en la publicació, sovint s' ha substituït la relació minuciosa d' excursions per notes extractades, donant sols el degut detall als punts o aspectes de novetat. Aixís no s' ha de sacrificar lo verament substanciós. Empró la relació detinguda, fins ab notes o esplays subjectius o apreciacions ingénues del narrador, fetes com en comunió amical, que tant pintoresques y atrayentes fan les ressenyes, apartantles de tot encarcament y gravetat pedantesques, no ha estat pas oblidada, y es molt adecuada quan se tracta de llocs poch o gens coneguts.

Aixís frueixen y s' aprofiten de la excursió no sols els qui la fan, sino els demés; aixís s'extenen els coneixements trets de les observacions y estudis a que donen lloch les excursions y 's multiplica la acció del excursionisme, donchs encare que a cada una d' elles hi concorrin uns pocs o contats (que sovint a un no vé bé d' assistir a la que prou l' afalaga) en cert modo resulten practicades per tots los qui fan la vida activa de la entitat excursionista que les realisa; hi assisteix l'ànima colectiva del Centre o Associació; y aixís, per altra part, al publicarse o sisquera arxivarse les ressenyes, se van agombolant els preciosos materials que tant han contribuït al coneixement del nostre país en diferents ordres y que servirán en l' esdevenir pera ulteriors estudis.

Y dit aixó, aném a començar aquesta tasca en el nostre ARXIU D' ESTUDIS.

*
* *

Pera la tarde del diumenge y 'l dilluns de Pascua florida (dies 16 y 17 d' Abril) d' enguany, s'havia anunciat una excursió a Mura y contorns baix la direcció del qui subscriu. L' objecte era principalment fer Geología y Espeleologia.

A les 2 de la tarde del diumenge sortirem en carruatges per la carretera de la Barata els excursionistes en nombre de 20. Eram, n' Armengol (Joan), Badia, Badiella (Quimet), Eugeni Boucart, Capella, Castanyer, Comerma (Jaume), Comerma (Joseph), Galf y Figueras, Gorina, Gibert, Grau, Guillemot, Margets, Pineda, Roig, (E), Roig (R.), Segué, Serra y 'l que subscriu.

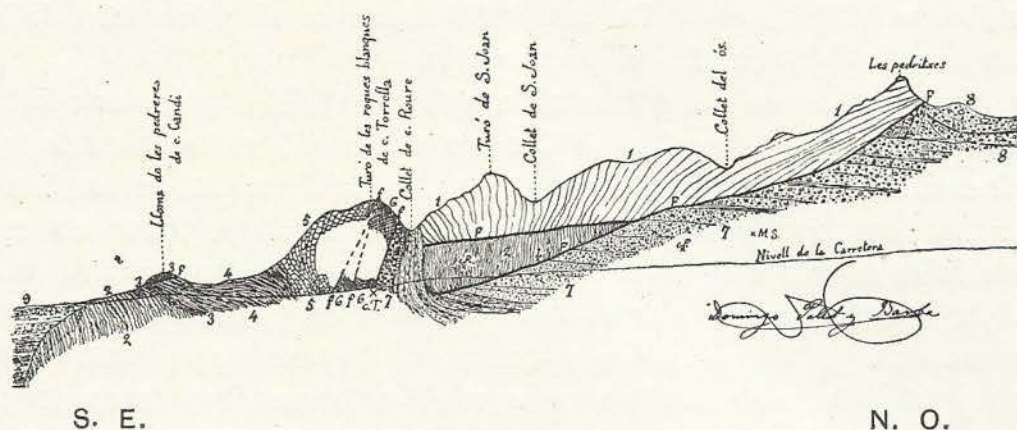
Al esser a can Torrella de Matadepera baixarem pera observar un bell exemple de plech-falla inversa en el marge de la carretera, al

mateix costat de la casa. De pas vaig donar una lleugera idea de la constitució geològica d'aquells terrenys.

Estém dessobre del *triassich*, o sia terreny del primer periodo de la era secundaria, lo qual, un kilòmetre mes avall, en la lloma de les pedreres dites de can Candi, que trenca la uniformitat de la plana, comensa, sostingut per les llicorelles primaries que 's veuen en estreta faixa al costat de la carretera limitant els aluvions quaternaris del plà dessota els quals s'endinsen. Els primers estrats triassichs integrats per la blanca pudinga quarçosa, devenen arenisques silíceas y silico-ferruginoses (pedre esmoladora), que després en alternancies se tornen argiloses, y vetejades y puntejades per les coloracions verdoses y groc-verdoses que prenen alguns llits, y en taquetes arrodonides; constituint aquest conjunt el primer pis del triassich, dit vulgarment en Geologia del *grés bigarré*, corresponent a la época *Vosguesa* o *Werfenesa*, si be al costat de la carretera qu'hem passat apareixen els trams mes alts velats per aluvions y terres mes modernes. Venen a continuació y superposades les calices de les pedreres dels forns de calç de can Torrella, fortament redressades que constitueixen el segon pis triassich, conegut en Geologia per *muschelkalk* (caliça de conquilles), corresponent a la época *Franconiesa* o *Virgloriesa*. Segueixen altres llits de pedra roja esmoladora, que arenisques, encare que semblantes no son iguals a les d'avants, ni corresponen al mateix pis geològich; formen el tram inferior del tercer y mes alt pis del triassich, conegut per *Keuper* (salifer), época *Juvaviesa*.

D'aquestes arenisques rojes son les roques que formen el plec-falla qu'observarem. De llits ben destacats, crida la atenció, fins dels profans, el fort plegament, anticlinal dels béys y la soptada inflexió cap a terra del extrem d'aquets, quedant trencats, y seguint una massa informe detritica y fragmentaria d'elements de les propies roques y algun de calcari (roques cataclástiques).

Pera donar una idea d'aquest accident, degui parlar algóm de les formacions geològiques de mes amunt y sobretot de sa posició tectònica, encar que prou exigia que no 'l deixés passar inadvertit als excursionistes tant bell exemplar d'interessants fenòmens qu'ha aclarit la moderna Geologia, com presenten els turons propers pel peu dels quals passabem; y aixó m'obliga a avensar aquí un tall geològich inedit que tenia en preparació pera altre treball, sobre la tectònica d'aquesta cordillera, a fi de donar clara noció d'aquestes coses en poques paraules y tota vegada qu'aixó servirà de base de lo que haurém en altres excursions de veure sobre la geologia de les vehines montanyes.

TALL GEOLOGIC DE LA CARA EXTERNA DE LA CORDILLERA
DEL NORT DE TERRASSA (MITJA DE LA REGIÓ)

Per la carena del costat dret de la riera de la Barata

Terrenys per ordre d'antiguitat.—*Primaris*.—1. Quarcites, quarç—filadis y esquists del *Cambrils* (*Silurich inferior*).—2. Llicorelles argiloses del ordoviciés? (*Silurich mitjà*).—*Secundaris*.—3. Pudinga quarçosa de la base del *triassich*.—4. Arenisques somites y margues rojes y violades del grés bigarré (*triassich inferior*).—5. Calices compactes del *muschelkalk* (*triassich mitjà*).—6. Arenisques rojes inferiors del *Keuper* (*triassich superior*).—*Terciaris*.—7. *Eocénich* (successió de bretxes calcaries, calices grolles, arenisques, aluvions y conglomerats ab sediments areniscosos).—8. *Oligocénich* (pudingues de grossos elements ab alternancies de llits areniscosos y margosos).—*Quaternari*.—8. Aluvions, torturá y terra teulá del *diluvial roig*.

F. Falles planeres de recubrimet o acotxameut, o sian els plans de corriment o arrastre.—f. Falles inverses.

x c. T. Nivell de can Torrella.—x c. R. Id. de c. Roura.—x I. Id. de l' Iglesia antiga y Cementiri de Matadepera.—x c. F. Id. de c. Ferrés.—x M. S. Id. de Mas Sellés.

Dech advertir que per una distracció el *quaternari* apareix en el tall ab doble o mes potencia de la que te. La meitat inferior pertany als aluvions del *Pontoès superior* (*m'océnich*—terciari).

Les arenisques del *Keuper* están en contacte per la mediació dels esmentats elements cataclastics ab uns bancs de bretxa d' elements exclusivament calcaris trabats tant fortament per un ciment calic que'ls mes inferiors semblen de calica compacta homogenia. Corresponen a la base del eocénich (primer període de la era terciaria), al nivell del *Bulimus Gerundensis*, encare qu' aquest fossil tan tipich en la nostra regió no's trova en aquest punt, pro si no lluny, aixis que s' interposen llots entre 'ls conglomerats, com a Castellar (Mas Oli-bet) y Vacarisses (Maimó)

Ha desaparegut aquí, per estrangulament o tall al esbiaig pel moviment ascencional de la falla inversa (1), tot el potent tram de calices, que passant a dolomies, forma la meitat superior del *Keuper*

(1) En les falles *inverses*, la dislocació de la escorça terrestre ab trencament y desnivell de capes se, verifica ascendint la part que's mou.

de la nostra comarca y que tan desenrotllades y en sa deguda posició estratigrafica se troven a ben poca distancia, a l'altre part de la riera, a la pedrera de la Torre-Prat.

Ja avans se noten també a n'el marge de la carretera altres dugues falles inverses, ben clares, encare que menys aparatoses, una d'elles ab gran interposició d'elements cataclástichs. Pel joch de totes les quals, segurament, y pel gran recurvament en la direcció dels estrats de les calices del *muschelkalk* en la vessant de ponent del *turó de roques blanques*, queden totalment escamotejades també les arenisques del *keuper* en dita vessant, posantse el *muschelkalk* en contacte ab l'eocenich; en la vessant d'aquest costat no es facil seguir, ni reconstruir ab detall, la marxa y enllaç d'aquestes dislocacions, per la molta terra vegetal que cobreix l'anomenada *costa de c. Torrella*.

Cap a Nort, després dels esmentats banchs de sa base, l'eocenich continua desenrotllantse en la forma qu'expressa el tall geològic y sa llegenda, siguent aquell reconstruit idealment del nivell de la carretera en avall, donchs aquesta passa després del marge dit, per sobre 'ls aluvions quaternaris, qu'omplen el fons de la vall. Sense diferenciació de transit, els conglomerats que deuen referirse al eocenich s'enllaçen ab els que deuen considerarse oligocenichs; al ferse poligenichs van augmentant de volum, no poguent establir una divisoria, donchs com ja diguí en altre ocasió (1), formen en nostra comarca una serie continua costera, y en aquesta part, el delta d'un caudalós riu l'eix del qual se correspón ab la mola del S. Llorens del Munt, que tanca la vertent oposada d'aquesta vall.

En la vessant dels propers turons que 'ns cauen a l'esquerra ve-yèm les llicorelles y grenys silíceus (quarcites) primaris ocupar la part alta. El perfil grafich expressa clarament sa posició. Formen un recubrimient o millor dos acotxaments superposats que corresponen a dos moments del mateix corrent o arrastre qu'ascencionalment sofriren aquestes roques. Les roques primaries reposen en ampli jaç sobre les terciaries y d'elles un mantell independent de les mes antigues n'acotxa un retall d'altres de mes posterior formació. Grandiós fenòmen, que no fa molt s'hauria tingut per un absurdo geològic, que prova la transcendencia de les dislocacions qu'ha sofert la escorça terrestre. El detall del paquet de banchs del conglomerat

(1) Nota presentada a la Real Academia de Ciencias y Arts de Barcelona—Sesió de 30 Juny de 1910.

oligocénich, arrancats y redressats, comprimit contra la testa d' altres qu' arremanga, que s'observa dessota *les pedritres*, es frapant y deixa sense dupte sobre la manera d'haverse produït el fenomen.

Aquest munt de roques primaries superposades á les terciaries, de posició tan clara com 's veu en eixa vessant, y que per detrás del *turó de roques blanques* de can Torrella continúa en avall, reposant sobre les secundaries y mes cap al plá sobre altres primaries d'época mes jove, forma aquí l'extrem del extens mantell de recubriment, sensiblement quadrilateral, que en una extensió de mes de 5 Km. fins al torrent del Llor, Coll-Cardús y boscos de la Torre de Vacarisses, interromp la serie estratigráfica regular d' eixa cordillera, posant en contacte anormal ab l'oligocénich uns esquists primaris inferiors, que de no haver sigut aquest fenomen tectonich, no veurien pas aquí la llum, quedant soterrats a gran profunditat. Ascendiren les roques que recobreixen pels plans inclinats F. sent arrastrades, mercés a la colossal estrebada lateral que reberen al enfonsarse 'l Vallés, que fou com un enfondrament de volta: fallaren aquí els estrebs, y 'l terreny s' esmunyí.

Pro 'l fenomen s' ofereix en eix lloch mes complexe; per la distinció de dos grans recubriments superposats: per la diferenciació a l'altre costat dels turons, de paquets de roques de corriment mes y menys avençats: per l'arrebussament del triassich dessota 'l mantell de recubriment y durant el seu corriment, com se veu en el tall, lo que degué impedir l'avenç detrás dels estrats redressats: y per la divisió d'escames superposades de corriment, en el frontis d'aquet alsament del triassich, com en el tall s'inicia en la pudinga quarçosa. La que no faig mes qu' indicar, cridant la atenció dels aficionats a la Geologia, sense mes explicacions, donchs resulta ja prou digressió lo que vinch fent.

Continuèm la excursió. Carretera amunt trapitjèm una bona extensió d'aluvions quaternaris del fons de la vall, després els conglomerats eocenichs ab alternancies superficials del quaternari y d'altres deposits de materials clásichs moderns. El Sant Llorens del Munt s' alsa majestuós enfront, á l'altre banda de la vall y atrau nostres mirades.

A la *font de l'olla*, un quart després de la Barata baixèm dels carruatjes, y hem de fer llarch alto, donchs el darrer s' ha retrassat considerablement.

Aplegats tots els companys, reemprenèm á peu el camí deixant poch després la carretera, quant aquesta y la vall torcen á llevant (detall que registrèm com d'interés en *Geografia física* y ja que's

repeteix freqüent en el nostre país) y comensèm la pujada pel camí de ferredure, cap al fons de la reconada primer, enlaurantse després pels nomenats *esglaons de Mura* cap a la Coma d' en Vila, masía que queda a la dreta; tot pujant y fent alé mirèm enrera y veyèm clá, que la vall de la riera de la Barata s' ha excavat en els potents banchs de conglomerats eocenichs y oligocenichs qu'integren el Sant Llorens y la serra que d' ell deriva á Nort dels que son continuació els de la serralada oposada desde *les pedritxes*, cap a l' *estrepá* de l'Ubach y Castell Sopera, y, que assolím la carena, que tanca de front l' obertura general de la vall, y cap a llevant, de costat, la primera part de sa conca; y tot pujant observèm curiosos monolits y formes provinents de la denudació de les roques y reparèm en els grossos blochs de mitj metre y mes de diámetre que cap a la part alta integren el conglomerat, alguns de grauwacka y de granits, roques d' origen que se troven en el macís del litoral o en les montanyes de llevant del Vallés: y ens donem compte de que trepitjem lo que fou delta del caudalós riu a que avans hem fet alusió, que provinent del avuy Sant Llorens avensaba cap a N. O., endinsantse en el mar Tethys o Mediterrani Central d'en Neumayr que ocupava la part mitja y superior de Catalunya en la primera época dels temps terciaris.

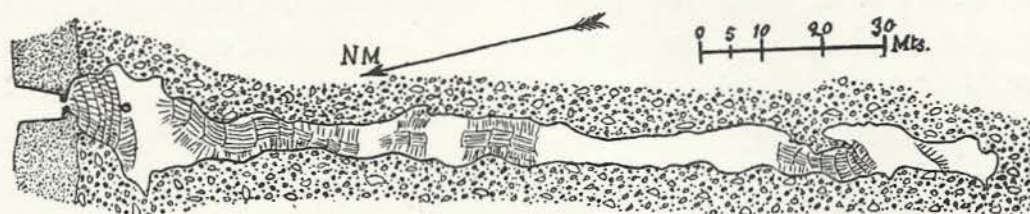
Nous y amples horitsons cap a ponent, ab el Montserrat al lluny, y cap a tramontana, apareixen a la vista al ser á la carena; aspres serras y solitaries afraus ab fosques boscuries, y la llum apagada de la cayguda de la tarde, ennegrida per grans nuvolades, donen al espectacle un encís de melangía poética.

El camí va devallant per llarga carena, en direcció N., passant pels anomenats *pla d' en Serrallonga, plá del estrepá y serra dels codolosos*; aquesta prenem deixant a dreta el camí ral, pera torcer poch després al mateix costat, deixant la serra, y anar a la tan renomada *cova de Mura*, hont ens espera l' encarregat ab les claus. Es a 3 minuts de la serra y a tres quarts de la Coma d' en Vila. Está anotada en el Catalech espeleológich de Catalunya» de Mn. Font y Sagué, ab el nom de *balmes de Mura* y 'l núm. 103, y ab el mateix nom y núms. 171 en el *Recull* espeleológich de Mn. Faura.

La recorrem y regoneixem ab relativa detenció, prenent ab exactitut la direcció y la llargada. Apuntem aqui els datos mes importants.

La porta s' obra arrán de volta; se baixa fortament per uns graons sobre terrer fluix; una molt alta sala ocupa el primer terme, en la que en el peu de la baixada una bonica columna cilíndrica sembla aguantar el sostre, se va desenrotllant després formant una sola

galeria en una direcció única, d' uns 14° a E. ab la del Nort magnètic; la amplada sempre espayosa, ab algunas variants, segons indica el croquis, pro molt estret en algun lloch el caminal, formant costes

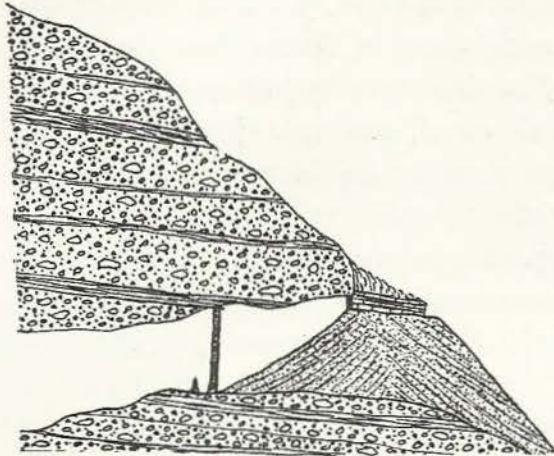

CROQUIS DE LA PLANTA DE LA COVA DE MURA

lo restant del pis; se baixa primer algom, no uniformement, fins aprop de mitja galeria y s'ascendeix després, y cap al final s' aixeca el pis formant grau merces a una gran massa rocosa despresa del sostre; aquest es alt sempre menys en aquest darrer punt, corrent a son llarch com d' ordinari en les nostres coves una gran esquerra, a vegades geminada, que en alguns punts s' obra enlairada una porció de metres; una punta de roca aïllada per la erosió s'en diu per semblança, *el cocodrill*, y una gran concreció de tosca s' anomena per comparacio *el camell*, haventhi algunes estalactites y revestiments de tosca; pro son interessantíssimes y peculiars d' aquesta cova unes cristallisacions perfectes, hermosíssimes, aciculars, de calça, que tapissen per complert el sostre y part alta, y sembla qu'al descobrirse, la totalitat de les parets en una bona extensió, en la part mitja y mes baixa de la cova, y altres tapissaments calcaris, grapinyats en disposició igual, en llochs immediats a aquelles, que donen nom a la *salu dels rahims*. Els cristalls esmentats pertanyen á la especie mineralógica, *aragonita* (quina composicio química de igual a l'altre especie que forma la calça, *la calcita*, diferint sols en que aquella cristallisa en el sistema rombigch y aquesta en el romboedrich); les finíssimes y brillantes agulles que constitueixen deriven en totes direccions del revestiment calic que per sa unió integren; la conversió de les agulles en petits caramells y puntetes romes entoscades, ha constituït els *rahims*.

¿Causa de la cova?: la de sempre en la nostra localitat, la dissolució o corrossió de les roques calcaries per les aygues, ajudada per la erosió del aire, determinades per litoclasses o esquerdas. Pro aqui, la particularitat d' aquells revestiments determinen la concorrencia de circumstancies especials en la seva historia. Aquell revestiment de cristallisacions perfectes no 's pogué produir, segons els principis de la *cristallogenia*, sino dintre d' un líquit, de l' aygua sa-

turada de carbonat de cals en dissolució, en repós, y per una acció lenta. Donantme compte d'aixó, al sortir me fixo be en el detall de la entrada, pera explicarme com pogué ocorre la inundació interior de la cova, y veig clà que aquell munt de terres detrítiques per sobre les

TALL DE LA ENTRADA DE LA COVA

que 's devalla al entrar, apareix (vegis el tall) com un tap de terra sobreposada, qu'obstrueix la ample boca que marquen les parets de roca ferma, que tingué en altre temps la cova; al exterior pera facilitar la entrada s'ha fet una excavació, haventshi hagut de posar unes parets de mahons en sech, pera contenir als costats aquelles terres fluïxes, faltes de cohesió. Fa uns 50 anys la

cova era desconeguda, y la descobri un pagès al observar qu'un aucell anava y venia, y desapareixia detrás d'un barbacana al peu de la marjada de roques, y picat per la curiositat, observá que s'hi obria un forat, pel que tallada, la brossa, se pogué tot just entrarhi.

Y are, veus aquí la teoria aludida. La caverna estava ja formada, casi tal com es avuy, per la causa dita. Esdevingué una época d'intensa erosió de les roques superficials, mercés als agents; les neus y els desgels y les plujes abundoses la determinarien; se formarien acumulacions dels detritus, deposits movils, rostos avall y en les desigualtats de les vessants; un d'aquets, anà tapant la boca de la cova. Al ensemps, per la creixensa de les filtracions, els degotalls devingueren xorrechs y no sent suficientes les filtracions del pis, l'aygua s'hi embassá, y barrada la sortida al exterior hont s'escorría en temps reculats, al formarse la cova, s'anà omplint de liquid fins a devenir vas ple, en les quals circumstancies s'incrustaren aquells cristalls en les parets, per la molta cal que al filtrarse dissolien aquelles aygues. Després de llargs temps, qu'es racional atribuir a la época *quaternaria*, minvó la acció dels agents atmosfèrics, y la esquerda del pis de la caverna, continuació de la del sostre, qu'encara que aturada pels llocs se veu manifesta existeix al peu de la paret de ponent a mitja cova (y per aquesta actuació s'explica la major fondària que al interior te la galeria), sigué sufficient pera dar pas a les filtracions; vuidada de les aygues, els degotalls, al precipitarse per aquelles cristallisations, destruïren les agulles fines contraries a la acció

de la gravetat y entoscaren les demés formant els *rahims*; y al exterior la denudació lenta y secular ha anat gratant aquell deposit superficial, y comensaba a desobstruir la boca pel forat hont hi entraba l' aucell aquell.

Era negra nit quant abandonarem la cova, y per dolent caminet y pendentes baixades anarem penosament a Mura que dista mitja hora. Els freqüents ayguarols, y la abundosa aygua que porta el torrentet de mes avall hont passa el camí, ens marejen, y sort dels llums d' acetilé que 'ns deixá l' encarregat de la cova. Atravessém la riera que ve abundanta, donchs hi ha hagut copioses plujes en els passats dias, y ab alegre gatçara que promou la jovenalla, a que pertanyen la majoria dels excursionistes á dos quarts de 9 entrém en el poble de Mura, cridant l' atenció d' aquella reposada gent.

(Acabaré)

DOMINGO PALET Y BARBA.

MEMORIA DEL CURS 1910 - 11

Senyores, Senyors:

Quant després d' algunes hores d'haver empres una llarga caminada arribém á la cima d'una montanya, desde ahont s' hi domina un sorprenent paisatge, desde ahont se veu alsar acompanyadament la festa roja del astre-rey del univers, desde ahont s' ovira al lluny del lluny una munió d'encrestades muntanyes d' altres terres germanes y desde ahont se dominen diminuts pobles y amples valls creuades per innumbrables camins que's retorcen, y rius y rierols brillants que serpentejen. lo primer que invariablement se'ns acut després d'haver fruit de la primera impressió d' aquest espectacle de la naturalesa, es mirar enrera, es mirar el camí fet, llavors ens plau veure al lluny el nostre punt de partida y fer seguir atentament als nostres ulls la via feta en nostre comens de jornada.

Per aixó també al Centre Excursionista avuy qu' ha arribat a assolir la primera cima de les estribacions de la enlayrada montanya dels seus ensomnis. li plau mirar enrera, contemplant orgullosament el camí fet, — li plau mirar al lluny el seu punt de partida, li es agradable recordar que á mida que avensaba anava engroxintse el grupo

dels seus devots ab gent entussiaista y ab gent jove, disposta a posar el seu entussiasme y la seva fe al servey de la valiosa acció cultural que desenrotlla.

Aquest camí, aquesta via feta me toca a mi descriurela, me toca a mi ressenyarla, y ho faré lo mes breument que pugui per cansar lo menys possible vostra amable atenció.

Un dels principals, o mes ben dit el principal punt de vista que deu caracterisar l' excursionisme, es l'excursionisme científich y arqueològich, per aixó entenentho aixis organisá la primera de les seves excursions purament d' aquest caracter. Se efectuá el dia 25 de Novembre de 1910 visitant la capella de Sant Mamet o Ntra. Sra. de Campenyá qui conserva alguns retaules de regonegut valor artistich, s'obtingueren interessants fòssils procedents del que fou mar del Vallés en la roca en que s' assenta l' iglesieta y en unes pedres properes, y se visitá la històrica y artística joia de nostra comarca, el monestir Benedictí de Sant Cugat del Vallés.

El dia 19 de Mars s'efectuá una excursió d' estudis geològichs dirigits per en Joaquim Elias a Colcardús y Olesa.

Els dies 16 y 17 d'Abril s'en feu un altre á Mura y contorns retornant per Matarrodona y Rellinás; en ella s'hi feren interessants estudis de geologia dirigits per en Domingo Palet y Barba, foren visitades les coves de Mura y s' explorá per primera vegada l' avench «Coves Terrassa» que ab aquest nom es conegut d'ensá de la exploració.

El 7 de mars s'en feu una á la part septentrional de Sant Llorens del Munt també de caracter espeleològich, seguint la cova del Bisbe, Simanya xica, Cova Simanya y cova Ballbé. A la cova Simanya s' aixecaren planos detallats de les diferents naus de que está formada.

Els dies 4 y 5 de Juny va ferne un altre complementaria de la anterior a Sant Llorens mateix, explorant la cova del Manel, cova del Frare, cova de les ànimes, cova de Santa Agnès y cova de Ses Corts. Ames s' explorá una part del avench de can Pobla y Avench del Daví y se vejeren l' avench del Club, Curadora, Cova fosca, Cova de Olm, Cova del Drach, Obits y Avench de Can Pelachs.

El dia 18 del mateix mes se va fer una excursió d' estudis geològichs, ampliació d' una conferencia que feya pochs dies havia donada el senyor Palet y Barba, a la Riera de Gayá, Molinot, y Viladecaballs. En aquesta excursió hi prengueren part varis deixeples de la Escola Vallparadís.

El dia 16 de Juliol s'en realisá una a la castellassa de Can Farrés y s' explorá l' avench d' aquest mateix nom.

Un'altre no menys interessant es la que s'efectuá el 22 d' Octubre á Castellbisbal y Papiol, visitant les interessants escletxes del Papiol. Pel camí se feren estudis geològics dirigits per En Palet y Barba, y darrerament, el dia 29 d' Octubre varen ser visitades detingudament les coves del Patracó, d' aprop d'Esparraguera.

El dia 21 de Maig va fersen una d' estudis botànics dirigida pel Dr. D. Joan Cadevall, á la Serra de Padrós.

Y el dia 30 d' Abril s' aná a la antiga Iglesia de Sant Juliá d'Altura y al Estany de Sabadell.

FESTA INAUGURAL — SORTINT DE SANT PERE

Además el Centre ha vingut organisant un nombre creixent d'Excursions mes de caràcter expansiu, com son les que varen efectuar-se els dies 25 y 26 de Mars á la típica montanya de Montserrat, seguint l' itinerari de Olesa, Puda, el Cairat, Collbató, visites a les grandioses coves del Salitre, ascensió al enlirat pich de Sant Geroni, poguent admirar descendint cap al monastir l'atractiu aspecte que ofereixen aquelles montanyes cobertes per espesses capes de neu.

Per les festes de la Mare de Deu d'Agost o siguin els dies del 2 al 16 s' organís una excursió combinada en dos grups, anant el primer grup a Ribas i a la Vall de Nuria ajuntant-se a Ripoll ab el segon grup i visitant l' històric Monastir de Ripoll, Campdevanòl,

Santa Creu de Campdevanòl, Gombreny, el llegendari Santuari de Mongrony, Castellar d' En Huch, Fonts del Llobregat, Fàbrica de ciment portland y Pobla de Lillet.

El dia 3 de Setembre va ferse una excursió á la Garriga ab motiu d' estrenarse en el teatre de la Natura «Flors de Cingle».

A mes de les que he deixat dites se n'han organises moltes de menys importancia per diferents punts del Vallés, y altres qu'han efectuat grups de socis sense donarhi caràcter oficial.

Ab motiu de la Semana de Sports d' hivern a Ribas organisa pel benemerit Centre Excursionista de Catalunya, nostre Centre va organisa una excursió per assistir a aquelles festes sportives si-guent en número ben crescut els que hi prengueren part. Els organisa-dors d' aquesta semana de sports tingueren la deferencia al nostre Centre de nomenar membre del Comité d' honor al president senyor Eduart Giralt.

El dia 5 de Mars el Centre Excursionista de Catalunya, el Centre Excursionista de Sabadell y el nostre Centre efectuaren una excursió a Sant Llorens del Munt, sumanthi un conjunt de mes de 200 excursionistes y resultant extremadament agradable pel seu objectiu purament germanivol.

Un altre dels punts de vista de forsa interés son les visites a edificis antichs y moderns y als centres de producció y de cultura. Pertanyent a aquesta secció s' han efectuat el dia 22 de Janer una visita al Sana ori per tuberculosos, de can Viver, el dia 19 de Fe-brer a la Escola Mont d'Or instalada a Can Boguñá, que representa un verdader model per la seva bellesa y acompliment de la necessitat de la pedagogia moderna.

De la serie d' excursions projectades a Barcelona se n'efectuá una el dia 9 d'Abril visitant l'historich casal del Centre Excursionista de Catalunya, Cases Consistorials, Palau de la Diputació, Institut d' Estudis Catalans, Museo, Iglesia de Santa Agueda, Llotja y Monastir-Iglesia de Sant Pau del Camp. Per aquesta visita ens feren de cicerons distingits elements del Centre Excursionista de Catalunya junt ab el seu digne president En César August Torres, y en el Palau de la Diputació ens acompanyá además l' arquitecte de la mateixa senyor Gori.

El dia 5 d' agost s'efectuá una visita al observatori Fabra, ahont poguerem admirar els seus magnífichs aparells, equatorial de meridiá, y d'observacions sismiques; si be degut al temps núvol y plujós no poguerem satisfer l' objectiu primordial de la visita qu' era veure ab l' ecuatorial el Planeta Marte. No obstant resultá forsa inte-

ressant especialment per les extenses explicacions que 's digná donarnos el seu sabí director en Josep Comas y Solá.

El dia 16 d' Agost retornant de la excursió al Mongrony se visitá detingudament la important fábrika de la Companyia General d' Asland y Portland situada al Clot del Moro, Castellar d'en Huch, Pobra de Lillet.

El dia 1 Octubre ab motiu d' haverse descobert una sepultura románica a can Aurell, s'hi efectuá una visita per estudiar els detalls respecte a la troballa.

MONASTIR DE RIPOLL

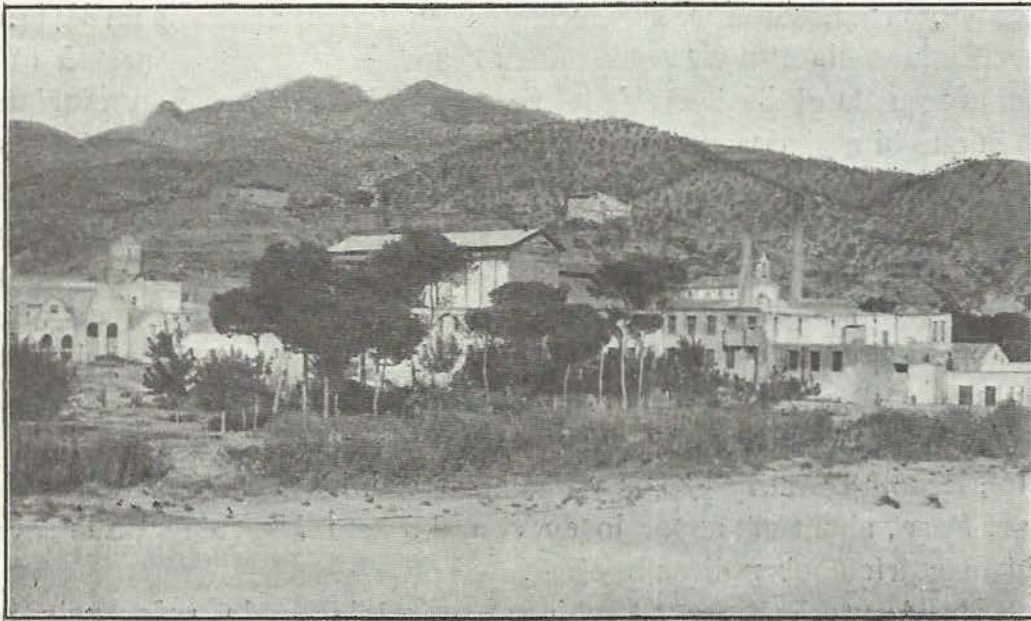
El prop-passat diumenge dia 29 Octubre va tenir lloch una visita al important Centre industrial «Colonia Sedó» visitant totes les seves grandioses cuadros y dependencias, turbines, dinamos, fábrika de carburo y cases dels obrers.

Ens acompanyaren durant la visita el director de la mateixa senyor Joaquim Mata. A la tarde d'aquest dia se vejeren les interessants coves del Patracó.

Durant el curs qu'ha finit s' ha donat un curs de Geología a carrech de D. Domingo Palet y Barba desenrotllant després de la corresponent introducció, las quatre primeras parts de las set en que va dividir-se el curs o siguin per Astronomia, Morfologia terrestre, Litologia y Dinámica terrestre. Arrivaren a 21 les llissons que's donaren d' aquest curs.

El Dr. D. Joan Cadevall ne doná quatre de botánica en un local de les Escoles Industrials, ilustrades ab projeccions, desenrotllant els temes Morfología y Fisiología de les plantes.

Ab motiu de efectuar-se el dia 27 de Novembre la excursió a Sant Cugat del Vallés, el dia 26 l' inteligent arquitecte y conegut arqueolech En Geroni Martorell, qui avuy torna a honrarnos ab la seva presencia, doná una conferencia ab projeccions en un saló del Cassino del Comers, parlant del Monestir Benedictí de Sant Cugat del Vallés.

VISTA GENERAL DE LA COLONIA SEDÓ

El dia 14 de Janer ab motiu d' apropar-se la Setmana de Sports d' hivern a Ribas, el Vispresident del Centre Excursionista de Catalunya En Eduart Vidal y Riba doná una interessantíssima conferencia ab projeccions lluminoses, baix el tema «Excursionisme y Sports d' hivern».

Pretenent donar a coneixer a tots els terrassenchs el veritable valor artístich, historich y arqueològich de les Iglesies romàniques de Sant Pere, el dia 23 d'Abril el sabi arquitecte y el qui ab mes perfecció de coneixements s'ha dedicat al estudi dels nostres monuments, En Josep Puig y Cadafalch, feu sentir la seva autorisada veu, en el saló de la Joventut Catòlica, mostrant ab projeccions lluminoses edificis, la majoria de Ravenna, germans d'estil de les nostres mentades iglesies, y al dia següent el 27 a la tarde feu d' explicit ciserone

en una detinguda visita que s'efectuá a las mateixes iglesies, donant a coneixer ab la eloquencia qu' el caracteriza el seu valor y la seva importancia. Además encomená en gran manera que Terrassa porti a cap les excavacions dels voltants de las iglesias, donchs son d'una utilitat indiscutible, tota vegada qu' han estat comensades y varen trovarse mosaichs sumament interessants. Creyém dintre poch temps veure realisat aquest projecte.

Una altre conferencia ben atrayent y forsa interessant es la que doná en aquest local l'ilustrat folklorista en Rossend Serra y Pagés president de la Secció de Folklore del Centre Excursionista de Catalunya, parlant de «Idees generals del Folk-lore, el dia 28 de Maig.»

En la diada d' avuy se compleix l' any de la primera sessió oficial efectuada el dia de la Festa Inaugural del Centre Excursionista en la que hi assistiren en gran nombre distingidíssims elements que integren la major part dels Centres Excursionistes catalans. Al mati se feu una visita a cala ciutat ahont una delegació del nostre Excelentíssim Ajuntament rebé y saludá en nom de Terrassa als excursionistes que allá s' aplegaven, contestant el senyor Ventalló en nom de nostre Centre y el senyor C. A. Torres en nom de tots els restants de Catalunya.

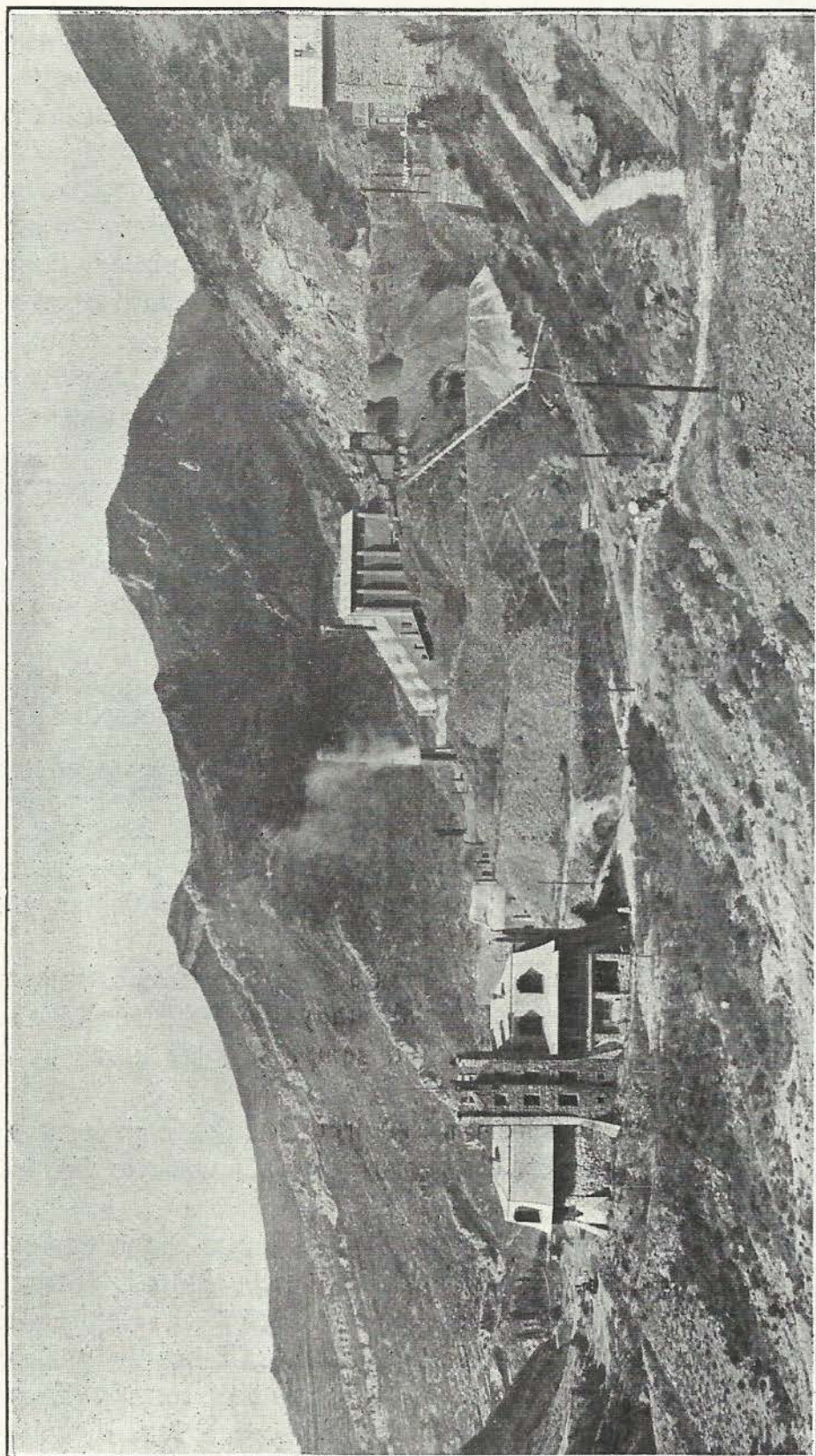
Se passá a visitar l' incipient museo municipal, Institut Industrial, Escola d'Arts y Oficis y finalment las iglesies romàniques de Sant Pere, ahont el senyor Josep Ventalló llegí fragments de la seva obra històrica sobre dites iglesies.

Parlá autorisadament també sobre les iglesies de refereucia el malaguanyat y inteligent arquitecte En Emili Llatas.

Fou servit un esquisit banquet al Hotel Peninsular prenenhi part mes de cent comensals, regnanhi gran entussiasme y finalisant ab brindis y *bands* dedicats al novell Centre, al seu progrés y a la germanor de tots els excursionistes de Catalunya.

A la tarde se visitá el Círculo Egarense, Iglesia Parroquia, Crist jacent y Cassino del Comers, comensant ben aviat la sessió inaugural en aquest mateix lloch, prenenhi part el senyor Eduart Giralt president del Centre, En Cesar August Torres, president del Centre Excursionista de Catalunya, qui passá a ocupar la presidencia del acte, la senyoreta Manela Finan, En Domingo Palet y Barba, el Dr. En Joan Cadevall, En Eugeni Ferrer, representants dels Centres Excursionistes de Mataró y Sabadell, y el qui te l' honor de dirigir-vos la paraula.

Finalment la Escola Coral obsequiá als excursionistes dedicanlosi algunes cançons del seu hermós repertori.

CLOT DEL MORO — CASTELLAR D' EN HUCH

Una nota negra hi ha en el recort d' aquella hermosa festa.

La mort traidora ha arrebatat la vida a dos dels entusiastes, dels veritables excursionistes qu' assistiren a la Festa qu' avuy remembrém. En Juli Vintó, aquell home actiu, expert y modest qui ab la seva incansable voluntat deixa arreplegats bon nombre de datos per la confecció del Mapa de Catalunya y qui havia dedicat una bona part dels seus estudis y observacions a aquesta nostra ciutat; y En Emili Llatas, l' amateur cooperador a tot lo que significava cultura, que havia fet una carrera brillantíssima. y que dedicava el seu estudi especialment a la arqueologia, de la que n' era perfecte coneixedor, han dexar d' existir a la flor de la seva vida; recordemlos, que recordantlos els admirarem y glorificarem el seu pas per la terra,

El dia 24 de Novembre el senyor Palet ressenyá una excursió de Terrassa al Macis del Montseny, montanyes a través.

El dia 6 d' Abril En Alexandre Galí doná una conferencia preparatoria dels edificis que s' havien de visitar en la excursió a Barcelona antiga.

El 19 Octubre En Agustí Badia llegí una detallada ressenya de la excursió efectuada els dies 12, 13, 14, 15 y 16 a la Vall de Nuria y a les Comarques del Ripollès y Bergadá,

El 26 el mateix llegí un treball descriptiu de la colonia Sedó, com a preparatiu de la excursió-visita que s' efectuá el 29.

Además totes les excursions han estat precedides d' una reunió preparatoria per donar a coneixer els llocs destinats a visitar y la forma de realisar les excursions,

El dia 23 de Febrer se celebrá reunió general per constituir las seccions de Sports y Excursions de Montanya y de instrucció y nomenar els individus que havien de desempenyar els càrrechs de junta d' aquestes Seccions.

El dia 31 d'Agost tornárem a reunirnos en Junta general per constituir la secció y nomenar els individus que havien de dirigir la Secció de Fotografia.

Finalment s' efectuá un altre reunió reglamentaria per nomenar els que havien de desempenyar els càrrechs, de la Junta Directiva y Seccions, dels que havien acabat el seu exercici. S' elegiren En M. Galí Figueres, Vispresident.—Anton Matheu, Tresorer y Bonaventura Fornells, secretari segon. De la Secció de Sports y Excursions de Montanya: En Pere Domenech y Francesch Segues, y de la de Instrucció foren reelegits en Alexandre Galí y Pau Gorina.

Avans d' acabar permeteume que mencioní, que el Centre pren-

gué part al primer Congrés excursionista catalá celebrat a Lleyda, els dias 24 y 25 de Juny, ocupant un puesto a la mesa el president senyor Giralt. A mes hi assistiren en representació nostre els senyors Ullés y Armengol.

UN CARRER DE GOMBRENY

Además ha estat representat en la Junta inaugural del curs 1910-1911 del Centre Excursionista del Vallés, en la vetllada necrológica qu' el mateix Centre dedicá a la Memoria del tan malaguanyat Mossen Norbert Font y Sagué, parlant en nom de nostre entitat el senyor Palet y Barba.

Ha estat representat en el V. aniversari de la fundació de la Associació Excursionista avant y en les Festes inaugurals de curs del Club Montanyench y Centre Excursionista de Catalunya.

Son fruits de la relació que 's crea ab la existencia del Centre Excursionista la visita que el dia 27 de Noveinbre va fer a Terrassa un numerós grupo de personalitats vigatanes del Centre Excursionista «Catalunya Vella» de Vich, y la que feren el dia 13 d' Abril un nombrós estol de socis Centre popular Catalanista de Sant Andreu.

Res mes me resta dir, posem nos novament en actitud de proseguir la via comensada y esforsarnos porque quan poguém assolir una nova cima poguém dominar molt mes gran, molt mes extens i' ample paissatge dels nostres ideals.

HE DIT.

FRANCESCH CAPELLA.

Aquesta Memoria fou llegida en la Sessió inaugural del curs 1911-12.

PROJECTES

DISCURS LLEGIT EN LA SESSIÓ INAUGURAL
DEL CURS DE 1911-12

La junta del Centre y els meus companys de Secció m' han senyalat a mi per venir-vos a parlar de les coses que 'l Centre 's proposa realisar després d' aquest any de proba. Jo crec que no podían pas trobar ningú que ab mes entussiasme acceptés una feina com aquesta. Jo 'n visc d' anhels a realisar, d' ideals a cumplir, jo m' hi aboco a fer coses y parlar d' això es mon plaer maxim puig es parlar dels meus amors. Mes crec per altra banda que el Centre s'ha errat puix si 'l que 's presenta a parlar ha de sortir fiador, ha de respondre del pago de lo que's promet en el dia del venciment, no podia pas haber trobat una persona de menos responsabilitat y de menos qualificació. Això m'ha preocupat una mica porque es clar que'n l'escalf del meu entussiasme y del meu amor us hauré de parlar com capdevanter, com un *pionner*, us hauré de comunicar els plans com si jo fos capas de durlos a terme ab la mateixa facilitat qu'els exposo y cregueu que estic convensut que no hi ha ningú de menos entitat que jo per aquestes coses. Y encara m' ha preocupat la comanda porque jo, sentintme sincer en els meus amors y entussiasmes,

voldria de debó serho el capdevanter y el *pionner*, y posarme ab les meves mans a la feina y no pas ab la meva boca a dirla, voldria serne de debó el fiador de tot lo que us hauré de dir y carregarne la responsabilitat y rebren mes endevant l' honor o la censura que'm meresques. Si tinc de ser franc aixó darrer m'ha fet duptar mes que lo altre, pero ab tot una altre consideració ha fet desapareixe tals prevencions. Aquí senyors y amics, estem dintre de casa, jo soc un de vosaltres y conversem. Tot lo que 's digui no es pas meu ni del de costat meu, es de tots. Y jo que parlo per tots ara no tinc en el fons altre comanda ni altre finalitat que recullir lo que batega en els vostres cors, copsar y concretar els ideals que suren pels vostres ulls y pels vostres llabis y publicarho en mots que quedin. Jo aquí no diré res meu. Jo diré no mes lo que vosaltres durant l'any de vida activíssima que heu passat, heu fet naixer dels vostres entussiasmes, anhels y aspiracions, lo que jo he cregut percebre de vosaltres estant al vostre costat, lo que els vostres mandataris o sia la digna Junta Directiva ha resumit ja en diverses normes d'acció que convé publicar. Y tot aixó es ben bonic tan mateix: ben bonic per mi que'm representa una tasca tan digna en aquest moment com es la de recullir els bategs vius de la munió y ferne paraula viva y per tant immortal y mes bonic encara per vosaltres que aixis representeu una part importantíssima en aquest acte; que no sou pas els que van escoltar lo que dirán per reservar-se el dret de mitj riure escepticament després, o el dret de exasperarse dies á venir y cridar contra la gent que promet y no fa res. No ho sou aquets. No sou els passius que romanen a casa i troben bonic o lleig, sou ara en aquest moment, els que de debó heu propulsat l'acte que realisem y els que li heu donat materia y veniu aquí ab drets paternals, a fiscalisar a veure si tot lo vostre es ben exposat, veniu a autorisar, que dic a autorisar, a presidir lo que aquí s' ha de comunicar per fervos solidaris en las responsabilitats per comensar ab l' acte de la vostre presencia la realitat de lo que 's projecto.

Y ab aquest fi us faig aquestes consideracions preliminars tal com jo me les he fetes. Cal que aquell sufriment meu de que us he parlat mes amunt; aquell sufriment d' haber de dir y prometre coses que un no te ni de molt la possibilitat de dur a terme, sigui repartit entre tots. Y aixis penso lograrho, repartint entre tots l' honor dels ideals y projectes que vaig exposar, no quedantmels jo, sino donant a cada hu la part que li toca perque tingui també la part que li toca d' inquietut per la liquidació entera el dia del venciment de les promeses.

Y ara anem a veure qu' es lo que 'l nostre Centre porta a dins engendrat per donar a llum en el moment del seu primer aniversari, anem a veure quins son els ideals que han sorgit, quines les aspiracions que han agullonat y quins els desitjos que empenyen a l' acció. Dins d' una entitat com la nostra el procés del avens es ben definit y sempre 'l mateix perque 'ls objectius d' un Centre Excursionista son ben determinats aqui y a tot arreu, y lo unich que cal constatar es el tros que s' ha avensat en el camí que pertoca y l' empenya que's dú per anarlo resseguint. Avui nosaltres ja tenim la primera part de la feina llesta. Tenim ja consciencia de lo que ha d'esser l' excursionisme, y ho dich d'aquesta manera perque la consciencia de lo que ha d'esser l' excursionisme no s' apren pas de cor en teories ni en llibres; s' apren practicantlo l' excursionisme, anant per les montanyes de la terra, pels pobles, per les pagesíes; s' apren ab les sorpreses maravolloses de lo que s' arriba a veure o a descobrir a forsa de perseverancia. Recordo ara un passatge d' un distingit escriptor y excursionista catalá qui va aplegar en un llibre deliciosissim les impresions de les seves marxes pels Pirineus. En un dels articles en que explica les penalitats per trobar el camí perdut, quan s' ha fet fosch y tots els excursionistes dormen vora el foch encens sota la manta qui fa de tenda, ell, l' autor, rumia les agre vissicitudes de la jornada y fa consideracions sobres la finalitat de la pena que's van donant. Y ve a dir: perque hi aném a montanya? Perque 'ns afadiguém trespas per les serres ab les mil inquietuts de la fosca, de la boira, del perdres, del estimbarse? Segurament no es pas per passatemps que prous ocupacions ens exigeixen les hores en altres llocs, no es pas per sport ni pel goig de les ansies del camí, ni per adobar ab els aires y l' exercici xacres físiques, tampoch es ben be per gaudir els espectacles de Natura maravollosos y grans. Un altre anhel ens hi porta. Heusaquí un foch encés, heusaquí uns homes acampats al voltant, els bastons que aguanten les mantes simulen canons d' armes de foch y nosaltres situats aixis en la montanya y a la nit, venim a ser les avensades d' un gran exercit qui lluita per la patria. Y realment l' excursionisme se converteix al ultim en aixó, en una avantguardia per obrir pas, per fer camí al exercit qui te de possessionarse de la patria. De primer, potser si que 'ls que 'l practiquen el prenen com un passatemps, com una manera de matar hores honestament, y de donarse el gust de fer fontades en bona companyia y en bona alegria; pero després l' amor s' hi fica. De la contemplació de les armonies maravolloses de la naturalesa en tots els seus ordres; del tracte ab els arbres y les penyes y els poblats y les masies y els

homes; del comensament de la fesomia hermosíssima de la mare patria y de la troballa de les seves virtuts valiosíssimes en naix l'amor a les grans belleses, a les grans veritats y l'amor als trossos del nostre cor, de la nostre carn que 's troben a tot arreu, y junt ab l'amor naix el desitj, l' anhel incontrastable de volguer coneixer mes, de volguer veures mes, de ficarse mes endints cada vegada en aquestos mons de grandeses insorpitades. Y parlant mes clar perque tots ens entenguém, vui dir que de la práctica del excursionisme, en ve l'enamorament de les ciencies, de les arts, y de la patria, y el desitj d'intregarse a tant nobles amors, y fins casi sempre la consagració definitiva de tota la vida ab ells. Aquesta es la primera etapa de la vida próspera d'un Centre Excursionista y nosaltres podem gairebé assegurar ben satisfactoriament que'ns trobem en ella.

Y ara per senyalar el camí d'aquí en abant no cal maldar gaire. Tenim un predecessor gloriosíssim que es el Centre Excursionista de Catalunya, qui en les seves diferents épques ha practicat de veres l'excursionisme en tots els ordres y sempre la seva tasca ha sigut senyalada per obres importantíssimes que avui ens honoren a tots y ens son d'una utilitat fora de preu. Resseguiu la colecció valiosíssima de publicacions que enclouen les tongades de l'Associació Catalanista d'Excursions Científicas, de la Associació de Excursions Catalana y del actual Centre Excursionista de Catalunya (si es que son prou ditxosos de tenirla a ma) y veureu com aquells primers champions del excursionisme resolgueren aquest exercici en treballs d'observació y d'investigació de les coses de la nostra benamada Catalunya en el terror de les Ciencies Naturals, de les Arts, de la Historia, de la Arqueología, de la literatura, plantant d'aquesta manera els primers esqueixos de tot lo solit y segur que en aquestes materies s'ha fet mes endavant, de tot lo que ara ens gloriem. Ells foren de debó una avansada anant per las montanyes. Ells foren de debó els *pioners* que obriren camí, que exploraren en els terrers desconeguts y intrincats de tot lo que significa coneixements sobres la nostra patria, deixant ample pas y donant el material en aplechs de gran preu als especialistes y professionals encarregats de dictaminar y de criticar y d'arrodonir. Y anaren de dret al fi, puig en sintessi, la tasca de tot excursionisme es aquesta que feren els fundadors del Excursionisme catalá y que continuen avuy els seus successors de Barcelona.

Nosaltres en els nostres ideals mes estremats no pretenem pas fer altre cosa que aixó. Nosaltres volem especialisar lo que'ls generalisaren. Ells situats a Barcelona, el cor y el cap de Catalunya, de-

vian tenir un plan de conjunt y embestir la feina en general, nosaltres posats en una ciutat que te la seva bona part en la representació d'una comarca catalana ben determinada, hem de senyalarnos la feina dins els límits de la nostra localitat per durla a terme en detall concret y exactament. Aquets son els ideals que han sorgit entre nosaltres pel fet mateix de passar un any de vida activa excursionista. Hem corregut una mica per les montanyes nostres y hem sentit l'immensa necessitat de fer el treball d'estudi, d'observació y d'investigació que demana el ver excursionisme y hem concretat ja el nostre fi y els nostres devers per assolirlo. Aquí rauen els nostres grans ideals. Acomplir, catalogar y arxivar l'estudi integral de la localitat. Oh! y com urgeix dur a terme aqueixa tasca! El Centre Excursionista de Catalunya, entitat mare, no pot pas abressar en tota la extensió y la multiplicitat els grans y nombrosos problemas que pot tocar l'excursionisme y d'aquí ve que d'ensà del primer gran esplet, se sent a Catalunya una decreixensa en els resultats del mateix. Proporcionalment la cullita de material no ha sigut pas tant abundosa en els darrers anys com en els primers y Deu sap si n'hi ha de terra utilíssima per explotar. Y sens dupte una de les causes d'aquest descens es la falta de repartiment de la feina entre especialitats y el no dividir el camp per recórrer en regions y llocs a fi d'intensificar el treball y el estudi dintre del menor radi.

Cal per tant emprendre la ardidament y sense dilació aquesta feina que nosaltres senyalem. Avui que Catalunya s'es feta ja gairebe de major edat, se 'ns presenten problemes vitals, problemes que afecten a la mateixa existencia, que no's poden pas resoldre si no's te vist y recullit tot lo que te relació ab l'esser de la nostra terra. Jo atribueixo la facilitat ab que en altres països mes avensats se resolen conflictes gravissims, a que allà 's te fet en sa major part aquest treball previ del estudi y el coneixement de tots els recursos ab que pot contar un país. No 's pot fer cap plan d'acció immediata y pràctica en vistes a assolir de lo nostre y de nosaltres mateixos majors rendiments materials y morals, si 's desconeixen els recursos de que un pot disposar per fer entrar en joch y lograr l'aument desitjat. Espiritualment no 's pot pas concretar res sobres la nostra etica, sobres les normes que han de guiar l'avens de la patria sino s'han recullit y ben escatit els batechs dels segles y els batechs presents qui rauen en el camp de l'excursionisme.

Jo mateix en l'exercici del meu treball me trobo en un conflicte qu'arranca d'aquesta necessitat de coneixer els recursos de la terra. Quin mestre dintre les modernes corrents de la pedagogia,

que exigeixen l'ensenyansa viscuda en el treball de les mans y dels sentits pot fer vives y pràctiques, la geologia, la botànica, la mineralogia, la geografia, la arqueologia; si no conta per combinar el plan de lliçons ab el registre hont tot lo que hi a la terra hi es ordenat y classificat. Com pot ser que'l mestre acompleixi simultàniament la seva tasca pedagògica y sigui el geolech que estudia y determina la formació del pais, el botanich que s'empren la classificació de les plantes indígens l'entemologich, que's fa la coleccio de socarrel l'arqueolec que determina les fetxes y resol per si mateix els vassissims problemes que presenta el mes petit moviment? Y tot aixó, pot dirse que está per fer a Catalunya y de la manca d'aixó, m'en resseno jo que soc mestre y s'en ressent tothom que exerciti un art, carrera o ofici sigui 'l que's vulgui y en darrer terme se'n ressent Catalunya qui per falta els medis als que treballen no'n rep de l'acció del seus fills tot el contingent de riquesa que deuria y pertant no pot volar com hauria de fer al costat mateix de les nacions cultes de debó.

Aquesta feina, doncs, encomanada molt especialment al excursionisme practicat ab conciencia, es la que intentem fer dins de la nostra localitat.

Y com el realisarém aquest plan? Com ens deslliurarem del pes feixuc que representa el compromís que 'ns posem a sobre? Ab aixó entrem en el terreno dels proposits d'acció immediata que te'l Centre pera enllestir feina durant aquest curs que inaugurarem avui. Els primers obstacles a vencer per tirar endavant han sigut la falta de preparació tecnica, podriem dir, y la falta de material y an aqui s'han entretingut mes qu'en res mes l'actual Junta y la Secció d'Instrucció de la qual tinch l'honor de formar part. Per adobar la falta de preparació tecnica, se donarán al Centre diferents cursos encarrilats a proporcionar els excursionistes els coneixements previs per treballar ab fruit. Se continuarà el Curs de Geologia, a carrec del president de la secció d'Instrucció D. Domingo Palet y Barba, se farà un curset d'Arqueologia que s'ha encarregat a un distingit arquitecte se inaugurarà una classe de lectura en relació ab la literatura y el Folk-lore, y per ultim s'organisaran cicles de conferencies sobre botànica, entomologia, historia, balls populars, astronomía, folk-lore etc. totes en vistes a una utilitat práctica pels excursionistas.

En lo que 's refereix a material, el Centre está a punt de publicar la Revista ARXIU D'ESTUDIS que ha de ser el medi de relació entre tots els socis y ab les antitats germanes d'aquí y de fore y en-

semps ha de rebre y guardar el capdal de treballs que entre nosaltres se realisin. L'obra aquesta serà de gran trascendencia no sols per l'importancia que te en si sino per la concentració de forces y l'encarrilament d'activitats que ella te de representar. Tambe hi ha el plan de posseir local que s'ajusti a la importancia del Centre, apte per tots els treballs que s'intentin y sobretot capas per aplegar els socis en dies de conferencies y festes. Per les conferencies y les ressenyes de les excursions ja s'està tramitant l'adquisició d'una bona màquina de projeccions, aparell indispensable avui en aquestos actes, També 's treballarà aviat l'adquisició de material per exploracions espeleològiques aixis com per altres investigacions científiques propies de les excursions o necessaries pel desenrotlllo dels cursos. Y per ultim el Centre dedicarà una bona part de les seves energies per inaugurar y fomentar la biblioteca científica aplicada a les necessitats del Centre, Aquest projecte s'ha posat al ultim no pas porque sigui el menys important ni el que's dugui a la pràctica en darrer terme sino porque essent el de la qua se recordi mes que 'ls altres y no 's perdi de vista fins que per insistencia se comensi de debó.

Heusaquí explicats en quatre paraules malgirbades els propòsits del nostre Centre al entrar en el segon any de la seva existencia. Vosaltres senyors y amics sabeu si aixó es veritat y essent veritat vosaltres us en feu carrec, vosaltres us feu responsables de la realització y jo també per la part que 'm toca.

HE DIT.

ALEXANDRE GALÍ.

SECCIO OFICIAL

CURS DE 1911 - 12

JUNTA DIRECTIVA

*D. Eduart Giralt, *President*. — D. Miquel Galí Figueras, *Vis-president*. — D. Anton Matheu, *Tresorer*. — D. Agustí Ullés, *Arxiver*. — D. Francesch Capella, *Secretari*.

SECCIO D' INSTRUCCIO

D. Domingo Palet y Barba, *President*. — D. Alexandre Galí y D. Pau Gorina, *Vocals*. — D. Agustí Badía, *Secretari*.

SECCIO DE SPORTS Y EXCURSIONS DE MONTANYA

D. March Armengol, *President*. — D. Pere Domenech y D. Federich Segues, *Vocals*. — D. Baltasar Pineda, *Secretari*.

SECCIO DE FOTOGRAFÍA

D. Joan Rusca, *President*. — D. Josep Comas y D. Lluís Coromines, *Vocals*. — D. Josep Humet, *Secretari*.

Ha quedat constituída una comissió composta dels senyors Agustí Ullés y Anton Matheu de la J. D., Domingo Palet y Barba y Agustí Badía de la S. d' I. y March Armengol y Baltasar Pineda de la S. de S. y E. de M. pera estudiar el Reglament de les seccions d'Instrucció y de Sports y Excursions de Montanya.

El «Centre Excursionista» dirigí a l' Arcalde la següent comunicació:

Els que suscriuen, President y Secretari del «Centre Excursionista de Terrassa» entitat domiciliada en aquesta ciutat, tenen l'honor de dirigir-se an aqueix Excm. Ajuntament exposant: Que havent passat molt temps densá dels primers intents d'excavació, restauració y formació de Museu en el lloch hont hi han les antigues Esglesies de Sant Pere sense que res mes s'hagi mogut en tal sentit malgrat l'importancia y el valor que tenen aitals monuments y la necessitat patriótica y científica que hi ha d'escorcollarlos y treuren la verdadera significació, tant en sentit històrich com artístich; y considerant aquets monuments com un patrimoni nostre d' un valor inestimable que podria ser acaparat per altres, si legalment no en preniem possessió tot seguit, creuen que es urgent empendre dita obra de restauració en la forma que sigui mes necessari preparant els trámits pera que tot quedi en poder de la Ciutat y encarregant la direcció dels treballs á la

persona que mes bons coneixements tingui dels monuments esmentats y mes aptituts demostrí per dur á bon terme lo que se li encomani.

Per tant els abaix firmats an aqueix Excm. Ajuntament representant genuí de la Ciutat y protector y fomentador de totes les seves riqueses materials y espirituals li pregunen que tingui a be ferse càrrech de lo exposat mes amunt y vulgui ser ell l' encarregat y el responsable de realisar una obra tant important y honrosa com aquesta que podria fugirli de les mans ab gran perjudici moral y material per la Ciutat, y s' apliqui tot seguit á orientar els treballs dedicant als mateixos la consignació necessaria.

Visqui molts anys.

Terrassa, Novembre 1911.

El President,

EDUART GIRALT

El Secretari,

F. CAPELLA AUTONELL

Senyor Arcalde President del Excm. y M. I. Ajuntament de Terrassa.

L' ARXIU D' ESTUDIS tindrà una verdadera satisfacció si pot donar la mes convenient y util resposta a les qüestions y preguntes que li fassin els bons lectors sobre materies y coses de la competencia directa o indirecta dels estudis a que 's dedicarà aquesta novella publicació, la qual procurarà sempre atendre al abonat, segons el seu lleal saber, de que vol fer professió en tots temps. Hi haurà una *Secció* especial a n' aixó destinada, que anomenarém *Correspondencia*, aixís com una altre pera la *Bibliografía crítica y Revista de Revistes*.

SESSIÓ INAUGURAL

El dia 5 de Novembre a les 4 de la tarda, celebrá 'l Centre Excursionista la Sessió Inaugural del Curs 1911-12, en el saló d' actes de l' Agrupació Regionalista.

Obrí l'acte el Vis-president Sr. Miquel Galí qui cedí la presidència al delegat del Centre Excursionista de Catalunya senyor Geroni Martorell. Seguidament el Secretari En Francesch Capella llegí la Memoria del Curs de 1910-11 y el Sr. Alexandre Galí llegí un treball anomenat «Projectes del Curs de 1911-12». Abdos treballs van insertats en altre lloch d'aquest número.

Al ensemps parlaren els Srs. Eugeni Ferrer del C. E., Josep Rigol regidor, J. Colomines del Club Montanyench, y Geroni Martorell del C. E. de C., que resumí. No cal ponderar desde aquest lloch les atinades observacions que posaren de manifest els oradors demostrant palesament la necessitat de col·laborar a la tasca del Excursionisme català.

S'adheriren a l'acte el Centre Excursionista del Vallés, Centre Excursionista de Ribes, Secció Excursionista de Catalunya Vella de Vich, el Diputat provincial D. Manel Folguera y Durán y D. Josep Soler y Palet.

Estigueren representades les entitats Centre Excursionista del Pla de Bages de Manresa, Club Montanyench y Centre Excursionista de Catalunya de Barcelona.

Excursió a Sant Quirse de Terrassa. — El dia 12 de Novembre se realisá una excursió en la que hi prengueren part en Pau Gorina, Jover (Anton y Francisco) Joan Duch, Agustí Badía, Francesch Capella y March Armengol a Sant Quirse de Terrassa, pera visitar el renomnat *Retaule de Santa Julita* que s'atribueix al famós Jaume Huguet, instalat actualment en el baptisteri de l'Esglesia. Assistí a aquesta excursió y tinguerem la satisfacció de parlarhi una bella estona, el Sr. J. Soler y Palet de Barcelona.

Excursió-Visita a Barcelona-Moderna. — El dia 19 de Novembre una nodrida representació del Centre, en la que ocuparen un lloch preferent un hermós estol de senyores y senyoretes, visitaren l'Hospital de Sant Pau (en construcció) del arquitecte senyor Domenech y Montaner, el Temple de la Sagrada Família, iniciada pel arquitecte Sr. Martorell y continuada pel exemplar Sr. Gaudí, y finalment la Casa de Maternitat y Expòsits, del arquitecte Sr. Oliveras y la casa Güell del Sr. Gaudí, situades a la barriada de Les Corts de Sarriá.

Sortiren en el tren de les 7'39 del matí. A l' estació de Barcelona trovaren el Sr. Geroni Martorell delegat del Centre Excursionista de Catalunya, pera acompanyar nostres consocis en els llochs avantmentats.

L' excursió se portá a cap felisment retornant a nostra ciutat en el tren de les 8'30 vespre.

L' Esbart Catalá de Dançaires a Terrassa. — El dia 26 de Novembre l' Esbart Catalá de Dançaires de Barcelona que dirigeix l' eminent rondallista En Aureli Capmany vingué a Terrassa pera donar a coneixer una série de dançes típiques y balls populars de son variat repertori. La Sessió tingué lloch en el saló d' actes de l' Agrupació Regionalista y organisaada pels folk-loristes del Centre Excursionista.

La Sessió tingué lloch baix el següent programa:

«Ball dels Cascabells» Merola. — «Ball Plá» Pallars. — «Ball Cerdá» Plana de Vich. — «Bolanguera» Plá de Bages. — «Hereu Riera» Alt-Vallés. — «Dança» (Castelltersol) Alt-Vallés. — «Ball del Ciri» (Castelltersol) Alt-Vallés. — «L' Espunyolet» Bergadá. — «Contrapás» Pallars. — «Morisca» Conca de Tremp. — «Ballet de Montanya» La Garrotxa.

El Sr. Capmany avans de comensar cada dança, doná previament les explicacions necessaries pera facilitar llur comprensió.

Assistí una representació de l' Agrupació «La Dança» de Manresa que obsequiá al Sr. Capmany ab un petit, empró valiosíssim recort.

Avans de posar punt devém notar y ho fem publicament pera subsanar el descuit involuntari que degut á l' agombolament de treball a darrera hora, havem sofert sens sospitarho. Els clixés que van insertats en aquet número pertanyen a dos distinguidissims socis de la «Secció de Fotografia», En Miquel Astals y En Anton Jover, corresponent el titolat Sortint de Sant Pere al primer y al segón, els titolats Colonia Sedó, Carrer de Gombreny y Clot del Moro.

Avís d' Administració

Pera facilitar la feixuga tasca que pesa demunt nostra, considerarem subscriptors de ARXIU D' ESTUDIS a tots els senyors socis del «Centre Excursionista» si no disposen lo contrari, en qual cas els preguem se serveixin avisar avans del prop-vinent 15 de Janer.

La Secretaria d' Administració d' ARXIU D' ESTUDIS estará oberta en el C. E. tots els divendres de 9 á 11 nit.

Preus d' Abonament

Socis del C. E. 1'25 pessetes trimestre

No socis 1'50 " "

El present número se ven á 1'50 ptes.
en els següents llocs de venda:

TERRASSA: Llibreria GORINA

Carrer de Sant Pere

BARCELONA: Llibreria VERDAGUER

Rambla del Centro, 5

